TUNTURILATU

Ensimmäinen tunturisusivihkimys tapahtui 1947, jolloin "nimen ja arvon" sai 11 Lapin tarpojaa. Kuvassamme nämä ensimmäiset (vasemmalta oikealle) Bjarne Lampen, Esko Palmio, Kaj Eräjuuri (takana), Fanny Savolainen, Frans Saastamoinen, Lapin noita, T.I. Sorjonen, Anita Lampen, Olle Åkerblom ja Unto Pöntinen. Kuvasta puuttuu tunturisusi n:o 2 Leo Laakso. Lehtemme tässä numerossa julkaistaan tunturisusista täydellinen luettelo.

TUNTURILATU RY:n 20-VUOTISJUHLAJULKAISU

Limerikkari Tunturiladusta

Tämä veisu ei ole sadusta.
Ei Espan, ei Helsingin kadusta.
Vaan veljistä siellä
kairojen tiellä.
Tämä koottu on Tunturiladusta.

Tänään hurraamme "Immulle", "Jamille".
Nämä pojat ne astuivat framille
kun aatetta luotiin.
Lappi etelään tuotiin.
Se herkku on maistunut namille.

Kuka unohtais "Jonnea", "Ykiä".
Kuka vastahan alkaisi nykiä
jos sanoisin: Yllä
on loistoa. Kyllä.
Kuka kehustaan alkaisi rykiä.

Ja me muistamme Pihkalan juttua:
Nyt on jäätiköt meillekin tuttua
ja se Kemppisen "Kuru".
(Sinne taas tuli suru.)
- Tänään huoli en ikävän nuttua.

Jos aina ei reissussa takeita
että vetelet unia makeita.
Toki henki on hyvä.
Ja veljeys syvä
vaikka leijuisi tuoksuja, sakeita.

Oomme marssineet rinkkamme tahdissa
kesät, talvetkin. Oltu kuin jahdissa
vuosia monta.
Unohtumatonta.
Susilauma on voimassa mahdissa.

Ken upposi keväisiin Suomuihin?
Kenen pärstä on venynyt juomuihin?
Ken säästyisi säiltä?
Ken ärräpäiltä?
Kenen rinkka on kastunut kuohuihin?

Kuka eksyi korvessa suuressa?
Kuka varpaansa iski juuressa?
Kuka noitui ja vannoi:
Voimat viimeiset annoin,
koskaan rämmi en moisessa tuulessa.

Hiki virtasi pintoja veikkojen
kun raahattiin kohti peikkojen
sekä "Immo" että "Aku".
Ota niistäkin taku.
Se puuha ei ollut heikkojen.

On hymni myös kauniista kesästä.
Se kunnian saa Sudenpesästä.
Tupa talkoilla suitiin.
Joskus jäissäkin uitiin.
Oli kämpäksi tuostakin lisästä.

Ota vastahan "latu" nyt kiitokset.
Monet sitonut olet liitokset
vaaroilla noilla.
Jängillä, soilla.
Kuka murtaisi muistojen niitokset.

Jänkä-Jussi

TUNTURILATU
1966

JULKAISIJA
Tunturilatu r.y.
Puheenjohtaja
dipl.ins.
Yrjö Pitkänen
Sihteeri
Neiti Hilkka Repo
Neulapadontie
5 D 35 Hki 92

Toimittanut
Erkki Wiksten
Siilitie 1 Å 242
Hki 80
Puh. 788 947

Tunturilatua kaksikymmentä vuositaivalta

...siellä se mennä puikkelehtii
kerolta toiselle kurua ja kairaa
kaarrellen, LATU, jonka Lappia
retkeilleet löysivät...

TUNTURILATU r.y.:n edeltäjänä perustivat innokkaimmat tunturihiihtäjät jo 4.10.1935 oman "Tunturihiihtäjien kerhon", joka toimi vuoteen 1938 saakka, jolloin se aivan kuin luovutti tehtävän Suomen Ladulle, joka sitten sotavuosien jälkeen viritti tehokkaana tunturihiihdon ja -retkeilyn. Tosin jo v. 1933 olivat Suomen naisvoimistelun uranuurtajat saaneet alkusysäyksen tunturiretkeilylle Ruotsista ja tekivät ensimmäiset retkensä Ounas-Pallastuntureille, josta meidän tunturihiihto- ja retkeilytoiminta katsotaan alkaneeksi.

Vv. 1945-46 Suomen Ladun jäsenet suorittivat tutkimusmatkan hävitetyssä Lapissa tarkkaillen yöpymiskelpoisten asuntojen ja kämppien käyttöönottoa. Pallakselle jätettiin jälleenrakentajia varten rakennuskämppään vieraskirja ja keväällä 1946 voitiin pitää ensimmäiset tunturihiihtokurssit Äkäslompolossa. Näiden Lapin hengen valtaamien kurssilaisten kokoontuessa jo saman vuoden toukokuussa kurssikokoukseensa Helsingissä Upseerikasinolla päätettiin oman kerhon perustamiskokouksen koollekutsumisesta saman vuoden syksyksi. Tosin mukana olleet vaasalaiset ehtivät kuitenkin edelle ja perustivat oman kerhonsa jo lokakuussa - itsenäistyivät, ja yhteys Suomen Latuun katkesi, mutta TUNTURILATU kokoontui perustavaan kokoukseensa viidenkymmenenkolmen tuntureilla käyneen Suomen Ladun jäsenen innostamana 9.11.1946 ja kokouspaikkana oli Puodinkylän Retkeilymaja. Osanottajia oli paitsi Helsingistä Vaasasta, Tampereelta, Heinolasta, Porvoosta ja Kolhosta. Perustavan kokouksen avasi voim.op. T.I. Sorjonen ja puheenjohtajana toimi varatuomari Arnold Stenvall sekä sihteerinä opiskelija Jaakko Leppäluoto. V. 1951 kerho rekisteröitiin itsenäiseksi yhdistykseksi.

Vuosien vaihtuessa on yhdistyksen jäsenistökin osaksi vaihtunut, mutta perustajajäseniä on yhä toiminnassa mukana jäsenvahvuuden ollessa tällä hetkellä 828 henkilöä, joista noin 500 miesjäsentä lapsijäsenet mukaan luettuna.

Puheenjohtajina ovat toimineet:
1. vv. 1946-50 Bjarne Lampén
2. " 1950-55 Aaro Laine ja
3. v:sta 1955 Yrjö Pitkänen

Varapuheenjohtajina ovat olleet:
Esko Palmio, Antero Marsio, Olavi Masalin, Bjarne Lampén ja Juho Lagus - vm. v:sta 1955 lähtien edelleen.

Sihteerin tehtäviä ovat hoidelleet:
1. vv. 1946-49 Jaakko Leppäluoto
2. " 1949-52 Urpu Upari
3. " 1952-53 Matti Nieminen
4. " 1953-55 Liisa (Heiskanen) Laurila
5. " 1956-57 Marjatta (Havupuu) Weckström.
6. " 1957-58 Mailis Auterinen
7. " 1958-63 Eira (Halén) Trangen
8. v:n 1963 toukokuusta lähtien Hilkka Repo

V. 1966 kuuluvat johtokuntaan seuraavat: pj. Yrjö Pitkänen, varapj. Juho Lagus sekä jäsenet: Toivo Harjanne, Paavo Kihlberg, Bjarne Lampén, Pirkko Päivärinta, Kaarlo Salkorinne, Antero Tarvainen ja Hilkka Repo. Aikaisempien vuosien kokouspöytäkirjoista löytää vastaavia "ladunavaajia": Kaj Eräjuuri, Katri Eronen, Vellamo Hakkola, Pentti Siira, Eva Tigerstedt, Veli Grönfors, Elli Pitkänen, Immo Sorjonen, Arnold Stenvall, U. Pöntinen, Leo Laakso, Mailis Falck, Gunnar Stenfors, Liisa Salmi, Aatos Parisaari, Anna-Liisa ja Hilkka Leppäluoto, Fanni Savolainen, Irma Huppunen, Olavi Holopainen, Kisu Semjonoff, Anita Lampén, Veikko Halonen, Yrjö Metsälä, Esa Salonen, Maija Lindholm-Kihlberg, Ville Rantala, Anja Lehtonen ym.

Susivaliokunnan puheenjohtajina ovat toimineet: Immo Sorjonen, Bjarne Lampén, Reino Artola, Antero Tarvainen ja Ville Rantala.

TUNTURILATU on jäsentensä yhteydenpidon lisäksi koettanut edistää tunturihiihtoa ja -retkeilyä koko maassa. Lukemattomia retkiä on suoritettu eri puolille Lappia sekä kesäisin että talvisin. Haltian reitti avattiin 1947. Huipulle vietiin silloin vieraskirja, johon syksyyn mennessä oli kertynyt jo yli 3000 nimeä. On tutkittu reittejä Inarista Pallakselle, Karigasniemen - Utsjoen - Pulmanginsevettijärven-Rajajoosepin väli Saariselälle, Karesuvannosta Lätäsenoa myöten Haltialle jne. Useampaan kohteeseen on jätetty vieraskirja käynnin merkiksi. Näiden retkien aikana on kokeiltu varusteita ja välineitä, tutkittu ravintoaineiden tehoa sekä kokeiltu erätaitoja ja -tietoja yöpymistapoineen. Mainittavin lienee v. 1947 suoritettu iglon ja muiden lumisuojien rakentaminen Kilpisjärvi-Haltia maastossa.

Rakennustalkootoiminta Lapissa on tunturilatulaisten eräretkeilylle luonut mielekkään tauon vaelluksilla. - Ensimmäinen rakennuskohde oli v. 1952 Saariselällä, jossa autiotupaverkosto sai piiriinsä SUDENPESÄN. Hankikelien aikana oli vedetty rakennustarvikkeita paikalle kolmen ahkion avulla ja loppukesällä kolme talkooporukkaa sitten pystytti majan. Käsityönä siellä on sahailtu laverilankut ja kalustotkin. Takkaan kanneltiin retkimuonien lisänä sementtipussit. Ja - paikan päällä on hiki tipahdellut kelohirsien käsittelyssä - mutta - kaikki kävi kuin leikiten ja mukana olleet muistelevat varmaan tuota tapahtumaa ainutlaatuisena, mieluisana elämyksenään, kuten sitten myöhempiäkin rakennustalkoo-vaelluksiaan. Sudenpesään voi majoittua 14-16 henkilöä. Kesällä 1956 valmistui ensimmäinen turvekota Vongoivalla tunturilatulaisten toimesta ja 1957 samoin IMMON kammi Saariselän Tuiskujoen latvuksilla. Kesällä 1958 oli SUSIKAMMIN vuoro Karigasniemi-Laanila reitillä. Syksyllä 1959 valmistui AKUKAMMI Karigasniemi-Utsjoki taipaleelle ja 1960 MORRISVEIN turvekammi.

Kaikki rakennustalkoot on suoritettu vaellusretkien "taukoina" ryhmien koon vaihdellessa 2-6 8-14 henkilöön.

V. 1964 urakoitiin vaijeririippusilta Ivalojoen yli lähellä Kultalaa. Sen pituus oli 77 m. ja leveys 1 m. Työ tehtiin 8 päivän aikana 40 tunturilatulaisen talkoovoimin. - Viime keväisen suurtulvan nostattamat jäät Ivalojoessa kuitenkin rikkoivat sillan.

Suurempien rakennustöiden lisäksi ovat tunturilatulaiset osallistuneet lukuisiin autiotupien ja turvekammien korjausretkikuntiin. Oma kämppäalue - SUSIKYRÖ - hankittiin Enontekiön Kyrön kylästä. Alueen omistus laillistui 4.5.1965. Se on n. 1 ha:n suuruinen rantapalsta Vuontisjärven rannalla.

Johtokunnan nimeämä RAKENNUSTOIMIKUNTA on toimeliaana suunnitellut jo alueelle aiotut rakennukset ja vaakinnut alueen.

Rakennustoimikunnan puheenjohtajana ovat olleet Ville Rantala ja Antero Tarvainen. Toimikunnan arkkitehtijäsen Ensio Louhiluoto on laatinut rakennuspiirustukset, jotka johtokunta hyväksyi ja rakennustyölupa-anomus laadittiin kesällä 1966. Metsänhoitaja Ville Rantalan toimesta hankittiin rakennustarvikkeiksi kaksi Metsähallituksen työmaakämppää. Kaupat kämpistä tehtiin 8.11.1965 ja ne purettiin talkoovoimin Äkäslompolossa pääsiäisaikaan 1966. Loppukesällä tarvikkeet kuljetettiin Susikyröön ja heinäkuun puolivälissä rakennustalkooryhmä pystytti pienemmän kämpän omalle palstalle. Sen valmistumisvaihe on parhaillaan. Kämppään voi majoittua 20 retkeläistä. Myöhemmin toteutetaan muut rakennussuunnitelmat alueella. Työlupia haettiin "päärakennukselle", talousrakennukselle, rantasaunalle, savusaunalle ja ko. kämpälle. - Rakennusvarojen hankintaa varten nimesi toimikunta ns. rahavarojen valvojaksi Martti Karppisen.

I suurkeräys suoritettiin vapaaehtoisena lahjoituksena ja se tuotti lähes 4.000,- mk, jolla on saatu hankituksi nyt valmistuvan kämpän tarvikkeet. Toisena "suurrynäkkönä" on saatu lupa arpajaisten pitoon ja arpojen myynti - 10.000 kpl. - on parhaillaan meneillä, myyntikauden ollessa 1.9. - 31.12.1966. Voitot on hankittu Lappi-aiheisina, aitoina käsitöinäkin tehtyinä, osaksi suoraan saamelaisilta.

Tunturiladulle valmistuu näin oma koulutus- ja kurssipaikka retkikohteen yhteyteen.

TUNTURILATU ry:n nykyinen johtokunta. Istumassa oikealta TL:n sihteeri Hilkka Repo, puheenjohtaja Yrjö Pitkänen ja Kirsti Päivärinta. Seisomassa oikealta Toivo Harjanne, Juho Lagus (varapuheenjohtaja), Bjarne Lampén, Antero Tarvainen ja Paavo Kihlberg. Kuvasta puuttuu Kaarlo Salkorinne.

Perustamisesta lähtien on järjestetty useita koulutustilaisuuksia jäsenille. Näistä mainittakoon eräretken johtajakurssit, ensiapukursseja Punaisen Ristin avustuksella ja tunturihiihtokursseja sekä eräretkiä sekä kesäiseen että talviseen Lappiin.

Jokainen lapinkävijä, joka pitää Lappia arvossa ja tuntee vaelluksen tuntureilla antavan parastaan, koettaa kartuttaa niitä retkikikkoja, joiden taitamisen tuloksena sitten hakeutuvat "korkeeseen rääthyyn" TUNTURISUSIKSI, joista yhdistys pitää nimiluetteloa laatimiensa sääntöjen mukaisesti. Vaatimuksia on vuosien mittaan hieman täsmennetty. Sudeksi aikovan tulee hakea tätä nimitystä kirjallisesti erikoiskaavakkeella ns. susivaliokunnalta, joka lokakuun puolivälin jälkeen aina vuosittain kokoontuu valitsemaan uudet vihittävät tunturisudet. Tämä valittujen "lauma" on viime vuosina kasvanut valtavasti.

Tunturisusia on ennen tämän vuoden vihkiäisiä 491, joista johtajasusia 24 ja "ylintä rääthyä", ikäsusia, on vihitty 11, joista on kaksi jo siirtynyt ajasta - joten heitä on 9.

IKÄSUDET "vuosijärjestyksessä":

1. T.I. Sorjonen (Immu)	v.	1948
2. Gunnar Stenfors (Hattu)	"	1949
kuollut 4.6.1955 Äkäslompolossa		
3. Bjarne Lampén (Jam-Jami)	"	1950
4. Aaro Raappana	"	1952
5. Yrjö Metsälä	"	1952
6. Antero Marsio	"	1954
Kuollut		
7. Yrjö Pitkänen (Yki)	"	1954
8. Olli Pesonen	"	1955
9. Ilkka Väänänen	"	1956
10. Juho Lagus (Jussi)	"	1960
11. Urho Rautavuori	"	1964

Johtajasusia vihittiin ensimmäisen kerran vuonna 1956.

Tunturilatu on painattanut oman opaskirjasen, joka v. 1965 on saanut jo uusitun ja täydennetyn asunsa. Paitsi tunturiretkeilyopastusta kirjanen sisältää yhdistyssäännöt ja (merkki-vaatimukset) "rääthy-vaatimukset".

Johtokunta pitää vuosittain 10-14 neuvottelukokousta.

Tunturilatu ry:n sivuuttaessa nyt 20-vuotisvirstanpylvään sivuutetaan toinenkin merkittävä raja. Tunturisusien luku ylittää puolen tuhannen rajan. Viime vuonna susien järjestystysnumero jäi 9 vaille 500, ja nyt mennään roimasti yli. Kuitenkin pantakoon tässä merkille, että tunturisusien luetteloon on ehtinyt jo inhimillinen erehdyskin. Kuka on tunturisusi n:o 344? Tiettävästi ei kukaan, joten näihin vihkiäisiin mennessä tunturisusia oli 490. Kunniasusia ei tähän mennessä ole vihitty. Ikäsusien määrä kohoaa tämän vuoden vihkiäisissä 13:een ja johtajasusia on yli kaksi tusinaa.

1947 -66

Tunturilatu ry:n 20-vuotisjuhlien merkeissä julkaisemme seuraavassa luettelon tähän mennessä vihityistä ikä-, johtaja- ja tunturisusista. Mukana ovat myös tämän vuoden tunturisudet joten heistä ei tällä kertaa julkaista erillistä luetteloa.

IKÄSUDET 1947-66:

1. T.I. Sorjonen, Helsinki (1948)
2. Gunnar Stenfors, Äkäslompolo (1949), k.
3. Bjarne Lampen, Kauniainen (1950)
4. Aaro Raappana, Ivalo (1952)
5. Yrjö Metsälä, Kilpisjärvi (1952)
6. Antero Marsio, Hyvinkää (1954), kuollut.
7. Yrjö Pitkänen, Helsinki (1954)
8. Olli Pesonen, Imatra (1955)
9. Ilkka Väänänen, Helsinki (1956)
10. Juho Lagus, Helsinki (1960)
11. U.E. Rautavuori, Helsinki (1964)
12. Erki Pihkala, Helsinki (1966)
13. Kullervo Kemppinen, Tapiola (1966)

JOHTAJASUDET 1947-66:

1. Majlis Auterinen, Helsinki
2. Eero Melto, Imatra
3. Antero Tarvainen, Helsinki
4. Aarne Karmavaara, Turku
5. Paavo Rannikko, Turku
6. Reino Artola, Helsinki
7. Heikki Gröhn, Helsinki
8. Evert Nikkonen, Helsinki
9. Oskari Tuomisalo, Helsinki
10. Gunnar Sinervä, Turku
11. Pertti Veijalainen, Turku
12. Toivo Harjanne, Helsinki
13. Sakari Kärkkäinen, Tapiola
14. Veijo Kämäräinen, Helsinki
15. Tuure Saarinen, Toijala
16. Aki Kosonen, Helsinki
17. Erkki Kupiainen, Vapaaniemi
18. Reino Kärkkäinen, Helsinki
19. Tapani Piirainen, Vanto
20. Pentti Tiilikainen, Jyväskylä
21. Matti Haikola, Kuusankoski
22. Ensio Salomaa, Rovaniemi
23. Raine Valleala, Kuusankoski
24. Carl-Eric Wirtanen, Helsinki

TUNTURISUDET 1947-66:

1 Kaj Eräjuuri, Helsinki
2 Leo Laakso, Helsinki
3 Anita Lampen, Kauniainen
4 Bjarne Lampen, Kauniainen
5 Antero Marsio, Hyvinkää
6 Esko Palmio, Helsinki
7 Unto Pöntinen, Helsinki
8 Frans Saastamoinen, Helsinki
9 Fanny Savolainen, Helsinki
10 T.I. Sorjonen, Helsinki
11 Olle Åkerblom, Helsinki
12 Herbert v. Freyman (kuollut)
13 Tyyne Hellen, Helsinki
14 Jussi Lagus, Helsinki
15 Jaakko Leppäluoto, Helsinki
16 Yrjö Metsälä, Kilpisjärvi
17 Leo Backlen, Helsinki
18 Yrjö Kohonen, Helsinki
19 Aaro Laine, Helsinki
20 Veini Laine, Helsinki
21 Liisa Salmi, Varkaus
22 Irja Marsio, Hyvinkää
23 Aatos Parisaari, Helsinki
24 Olli Pesonen, Imatra
25 Henrik Segersven, Tammisaari
26 Pentti Siira, Helsinki
27 Kerttu Ahjovirta, Lieksa
28 Veli Grönfors, Helsinki
29 Irma Okkonen, Pakila
30 Paavo Laine, Lahti
31 Bobi Lundgren, Kellokoski
32 Olavi Masalin, Helsinki
33 Matti Nieminen, Helsinki
34 Yvonne Tigerstedt-Ström, Helsinki
35 Eva Tigerstedt, Hyvinkää
36 Urpu Upari, Helsinki
37 Meri Aalto, Varkaus
38 Antti Hertola, Helsinki
39 Aimo Jäderholm, Helsinki
40 Uolevi Lappi, Helsinki
41 Mauno Nahkuri, Puistola
42 Elli Pitkänen, Helsinki
43 Yrjö Pitkänen, Helsinki
44 Aaro Raappana, Ivalo
45 Kerttu Ek, Rekola
46 Majlis Auterinen, Helsinki
47 Irja Hurme, Halla
48 Tuulikki Karhunen, Hyvinkää
49 Veli-Aulis Klami, Rekola
50 Risto Koskinen, Helsinki
51 Aki Kosonen, Helsinki
52 Eero Kärppä, Hiekkaharju
53 Ale Laine, Elimäki
54 Mered Merisavo, Helsinki
55 Jouko Paasio, Helsinki
56 U. Rautavuori, Pelsonsuo
57 Hilkka Repo, Lappeenranta
58 Hilkka Rouhiainen, Helsinki
59 Salme Stude, Helsinki
60 Anja Grönfors, Helsinki
61 Helmer Forström, Hiekkaharju
62 Lauri Hänninen, Valkeakoski
63 Aleksanteri Kirjavainen, Kotka
64 Majlis Lindholm, Helsinki
65 Eero Melto, Tainionkoski
66 Simo Niemi, Rekola
67 Evert Nikkonen, Turku
68 Jalo Orre, Rovaniemi
69 Antero Tarvainen, Helsinki
70 Elma Pursiainen, Keltakangas
71 Mirja Olsen, Halla
72 Eila Ranta, Malmi
73 Maila Blankenstein, Imatra
74 Eino Halonen, Vuoksenniska
75 Eelis Heijari, Karhula
76 Kullervo Kaltio, Rovaniemi
77 Irja Nikamaa, Helsinki
78 Raija Olander, Helsinki
79 Inge Ohlsson, Karhula
80 Lille Ohlsson, Karhula
81 Paavo Pitkänen, Rovaniemi
82 Sirkka Rautiainen, Karhula
83 Olavi Sile, Hyvinkää
84 Varpu Sile, Hyvinkää
85 Toivo Sivunen, Helsinki
86 Jouko Suomalainen, Karhula
87 Olavi Tuukkanen, Helsinki
88 Tuulikki Virtanen, Helsinki
89 Aatos Vuolle-Apiala, Koskenpää
90 Chia Öhman, Helsinki
91 Raakel Hautala, Leppiniemi
92 Aarre Hiltunen, Oulu
93 Hannu Hämäläinen, Kemi
94 B.E. Igoni, Kotka
95 Eero Jatila, Savio
96 Kerttu Kuusi, Oulainen
97 Jenny Ilves, Myllykoski
98 Kirsti Loikkanen, Helsinki
99 Erkki Mikkola, Myllykoski (kuollut)
100 Erkki Paavola, Karhula
101 Mirjam Rantala, Helsinki
102 Ville Rantala, Helsinki
103 Teemu Salonen, Turku
104 Emil Sarkeala, Karhula
105 Raija Valtonen, Imatrankoski
106 Ragnar Weiman, Helsinki
107 Kauko Väyrynen, Helsinki
108 Kyllikki Väyrynen, Helsinki
109 Reino Artola, Helsinki
110 Liisa Hakkola, Hyvinkää
111 Marjatta Havupuu, Helsinki
112 Pertti Holopainen, Sunila
113 Toini Hyrkäs, Tainionkoski
114 Raimo Kaarlehto, Turku
115 Aarne Karmavaara, Turku
116 Akseli Kaskela, Helsinki
117 T. Kotanen, Helsinki
118 Vilho Lapinsuo, Helsinki
119 Niilo Lusikka, Oulu
120 Anna-Liisa Määttä, Oulu
121 Rauno Riisalo, Helsinki
122 Pauli Saalamo, Helsinki
123 Kaarlo Salkorinne, Helsinki
124 Aili Sarpolahti, Jämsänkoski
125 Tauno Tarssanen, Inkeroinen
126 Olavi Wickstrand, Helsinki
127 Harri Virtanen, Helsinki
128 Klaus Aalto, Turku
129 Ilmari Ahonen, Vaasa
130 Britta Andersson, Herttoniemi
131 Henrik Eriksson, Helsinki
132 Eira Halen, Puistola
133 Martti Hietala, Kuusankoski
134 Aimo Huttunen, Helsinki
135 Helky Juvonen, Pitäjänmäki
136 W. Komulainen, Helsinki
137 Pentti Koskinen, Helsinki
138 Hjalmar Lahtinen, Kuusankoski
139 Liisa Lakka, Kuusankoski
140 Oili Lempinen, Sunila
141 Ensio R. Louhiluoto, Helsinki
142 Veijo Mulari, Kotka
143 Kaisa Penttala, Sunila
144 Urpo Poikolainen, Lahti
145 Meri Päivärinne, Sunila
146 Paavo Rannikko, Turku
147 Aulis Reijonen, Helsinki
148 Antti Tuomela, Kotka
149 O. Tuomisalo, Utti
150 Ilmari Viljaranta, Lahti
151 Hannu Virolainen, Savio
152 Leeni Väinölä, Artjärvi
153 Matti Haikola, Kuusankoski
154 Toivo Harjanne, Helsinki
155 Tapio Ikonen, Kangasniemi
156 Lena Karlsson, Turku
157 Paavo Kihlberg, Helsinki
158 Siiri Kostamo, Rajamäki
159 Juhani Lakio, Turku
160 Alma Lappeteläinen, Kuopio
161 Anja Lehtonen, Helsinki
162 Lars Lindh, Turku
163 Lauri Majander, Helsinki
164 Niilo Mikkonen, Helsinki
165 Riitta Orttenvuori, Helsinki
166 Olga Ossipoff, Helsinki

167 Linne Peltonen, Kymi
168 Pauli Peltonen, Kolhonkylä
169 Kirsti Päivärinta, Helsinki
170 Pirkko Päivärinta, Helsinki
171 Eero Rainela, Helsinki
172 Liisa Rainela, Helsinki
173 Eeva Ratia, Porvoo
174 Laura Sallinen, Helsinki
175 Gunnar Sinervä, Turku
176 Elis Spring, Helsinki (kuollut)
177 Raili Tarvainen, Helsinki
178 Mauno Vehkaoja, Seinäjoki
179 Pertti Veijalainen, Turku
180 Annikki Hakavuo, Helsinki
181 Juhani Joenpelto, Kilo
182 Aili Kaartinen, Kuusankoski
183 Kullervo Kemppinen, Kauhava
184 Lyyli Kinnunen, Kellokoski
185 Yrjö Lapinlinna, Helsinki
186 Risto Lehtinen, Tiirinniemi
187 Ruben Levänen, Kyminlinna
188 Helinä Löfroos, Pälkäne
189 Mauno Löfroos, Pälkäne
190 Einari Makkonen, Joensuu
191 Tuija Myllynen, Lahti
192 Airi Mäkinen, Karhula
193 Ritva Paloheimo, Rovaniemi
194 Eero Pavela, Helsinki
195 Annikki Pernu, Rovaniemi
196 Leo Raatikainen, Oulu
197 Esko Rauvala, Valkeakoski
198 Jalmari Ripatti, Kyminlinna
199 Marja Rytkönen, Kotka
200 Olavi Sarkko, Helsinki
201 Maija Suopelto, Helsinki
202 Kaarlo Sällylä, Perniö
203 Helka Talvitieva, Sysmä
204 Airi Turunen, Helsinki
205 Vilma Valkama, Helsinki
206 Niilo Vesikko, Rovaniemi
207 Pentti Viika, Imatra
208 Elvi Viljakainen, Kuusankoski
209 Matti Winberg, Turku
210 Eino Airaksinen, Raisio
211 Heikki Gröhn, Helsinki
212 Helena Hietala, Valkeakoski
213 Hannu Hiltunen, Korso
214 Pentti Holappa, Oulu
215 Eevi Huttunen, Kuopio
216 Onneli Häyrinen, Helsinki
217 Reino Iivonen, Kotka
218 Raimo Juntunen, Helsinki
219 Matti Karo, Helsinki
220 Jussi Kautto, Lahti
221 Veikko Kautto, Lahti
222 Hemmo Kiviniemi, Eura
223 Sirkka Korpisaari, Takahuhti
224 Reino Kärkkäinen, Helsinki
225 Kalevi Laakso, Mikkeli
226 Oiva Laaksonen, Kauniainen
227 Pentti Laurila, Nokia
228 Ritva Linkoranta, Turku
229 Raimo Niklander, Vanha-Käpylä
230 Esko Oinas, Kemi
231 Aulis Okkonen, Kotka
232 Maire Palmgren, Kotka
233 Pentti Pohjanvirta, Mikkeli
234 Toivo Puolakka, Helsinki
235 Anna-Liisa Rannikko, Turku
236 Kai-Lauri Riipinen, Helsinki
237 Tuure Saarinen, Toijala
238 Brita Saloriutta, Helsinki
239 Jorma Sannela, Inkeroinen
240 Sirkka-Liisa Siivonen, Lappeenranta
241 Kauko Sirén, Kouvola
242 Elna Sirén, Kouvola
243 Veli Sunila, Helsinki
244 Jalmari Torikka, Pakila
245 Heli Viikala, Lappeenranta
246 Eero Vuento, Jyväskylä
247 Heikki Aallonpää, Koria
248 Kerttu Anttila, Parola
249 Antero Arola, Helsinki
250 Raija Hakniemia, Jämsänkoski
251 Laura Heikkinen, Valkeakoski
252 Helvi Hellström, Helsinki
253 Erkki Holmsten, Vanto
254 Arvo Hämäläinen, Kotka
255 Sinikka Ihalainen, Turku
256 Hilkka-Liisa Ingman, Helsinki
257 Ritva Ingman, Helsinki
258 Pentti Jalo, Helsinki
259 Anna-Liisa Kaivola, Helsinki
260 Anneli Kalpio, Helsinki
261 Sirkku Katainen, Karhula
262 Erkki Kokki, Oulainen
263 Juhani Koponen, Helsinki
264 Aune Kritz, Helsinki
265 Veijo Kämäräinen, Pakila
266 Helvi Lamminpää, Tampere
267 Eila Lehto, Mänttä
268 Mauno Lindholm, Tampere
269 Paavo Nevalainen, Kuusamo
270 Toini Nikkonen, Turku
271 Lauri Noreila, Helsinki
272 Aino Nupponen, Lappeenranta
273 Veikko Nykänen, Kouvola
274 Matti Nyman, Tapanila
275 Martti Okkonen, Helsinki
276 Eeva Puranen, Helsinki
277 Tauno Saksala, Pispala
278 Ensio Salomaa, Nokia
279 Maj-Lis Sandberg, Helsinki
280 Gunnar Saxén, Helsinki
281 Jouko Silvennoinen, Karhula
282 Kerttu Silvennoinen, Karhula
283 Hanna-Liisa Sippola, Vanha-Ulvila
284 Seppo Sirkiä, Karhula
285 Joonas Syrjänen, Helsinki
286 Eino Taipalinen, Helsinki
287 Pentti Tiilikainen, Jyväskylä
288 Göta Tuomisalo, Helsinki
289 Helena Tuovinen, Kuopio
290 Markku Veijalainen, Turku
291 Martti Auvinen, Kangasala
292 Dora Erkko, Langinkoski
293 Pentti Erkko, Langinkoski
294 Carl-Johan Gottberg, Tapiola
295 Vuokko Gröhn, Helsinki
296 Klaus Hilbert, Helsinki
297 Pirkko Huittinen, Korso
298 Reino Huittinen, Korso
299 Lasse Jaakkola, Tampere
300 Teuvo Karsta, Helsinki
301 Nils Katajainen, Helsinki
302 Erkki Katajapuu, Tuuri
303 Laila Keitola, Lahti
304 Asta Kiertonen, Tampere
305 Eila Kritz, Helsinki
306 Erkki Kupiainen, Vapaaniemi
307 Sakari Kärkkäinen, Helsinki
308 Kaarlo Lahtinen, Lahti
309 Olavi Lommi, Karhula
310 Teuvo Länsisola, Helsinki
311 Kalle Matilainen, Iisalmi
312 Unto Merinen, Järvenpää
313 Urpo Mikkonen, Äänekoski
314 Kalle Mustonen, Joensuu
315 Hilkka Mäkelä, Karhula
316 Airi Nastakivi, Joensuu
317 Erkki Oksanen, Rauma
318 Matti Orhanen, Veteli
319 Seppo Paakkanen, Kuopio
320 Lauri Paananen, Helsinki
321 Anna-Liisa Palmgren, Karhula
322 Valto Pietikäinen, Helsinki
323 Erik Pihkala, Helsinki
324 Tapani Piirainen, Vanto
325 Liisa Poikonen, Lapinlahti
326 Leena Puolitaival, Helsinki
327 Paavo I. Rannikko, Turku
328 Reijo Riila, Korso
329 Aino Rikkala, Lievestuore
330 Sulo Saine, Helsinki
331 Marjatta Salovalta, Rauma
332 Santeri Salovalta, Rauma
333 Elvi Soikkeli, Helsinki
334 Simo Ström, Helsinki
335 Yrjö Suuniittu, Tampere
336 Eino Tanskanen, Niittylahti
337 Pirkko Tikka, Helsinki
338 Henri Timonen, Helsinki
339 Kirsti Vassinen, Nurmijärvi
340 Aila Veijalainen, Turku
341 Helena Viljanen, Helsinki
342 Elina Vinberg, Iisalmi
343 Carl-Eric Wirtanen, Helsinki
344
345 Kirsti Väyrynen, Äänekoski
346 Eino Aaltonen, Kotka
347 Arvo Arvola, Tampere (kuollut)
348 Leila Brummer, Matinkylä
349 Elis Envall, Lahti
350 Väinö Friman, Lahti
351 Harri Grönberg, Santahamina
352 Sisko Halonen, Helsinki
353 Stig Henriksson, Parainen
354 Pentti Hirvonen, Tampere
355 Kerttu Holmsten, Vanto
356 Urho Hulkkonen, Tapiola
357 Matti Hurme, Ivalo
358 Pentti Koivistonen, Äänekoski
359 Alpo Lahti, Helsinki
360 Iris Lahti, Helsinki
361 Raija Laitinen, Kouvola
362 Liisa Lindroos, Helsinki
363 Sirkka Lumiaho, Vanto
364 Usko Mattila, Toijala
365 Elli Mikkola, Myllykoski
366 Paavo Mikkonen, Kemi
367 Martti Mäkelä, Helsinki
368 Taito Mörk, Jyväskylä
369 Soili Niklander, Helsinki
370 Rauha Piirainen, Vanto
371 Esko Puusola, Lahti
372 Mirja Rekola, Maunula
373 Martti Riisalo, Helsinki
374 Teemu Saarinen, Toijala
375 Antti Saikkonen, Savonlinna
376 Mauno Sassi, Helsinki
377 Maire Schulman, Kuopio
378 Raija Sihvonen, Helsinki
379 Sylvi Sillanpää, Lahti
380 Kaisa Simonen, Tampere
381 Lauri Soikkeli, Helsinki
382 Matti Suihkonen, Helsinki
383 Jouko Tonteri, Helsinki
384 Iris Vainikka, Helsinki
385 Pekka Vassinen, Jyväskylä
386 Erkki Wiksten, Helsinki
387 Olavi Virtanen, Tapiola
388 Eero Äikää, Helsinki
389 Pekka Ahokanto, Tammisalo
390 Pekka Björkvall, Kauniainen
391 Helmi Dahlgren, Kokkola
392 Esko Forsberg, Jyväskylä
393 Helge Foss, Norja
394 Katri Grönroos, Kokkola
395 Pentti Haaranen, Puistola
396 Lahja Halmetoja, Kokkola
397 Jorma Hanka, Rajamäki
398 Johan Hannén, Helsinki (kuollut)
399 Juhani Harju, Kokkola
400 Runo Harmo, Helsinki
401 Hannes Heiskanen, Kuusankoski
402 Alli Hoikkala, Matinkylä
403 Veikko Hulkko, Loimaa
404 Kaj Häggblom, Kokkola
405 Sirkka Iivanainen, Kotka
406 Pekka Järvinen, Hyvinkää
407 Pentti Karhunen, Helsinki
408 Aulis Kinnari, Helsinki
409 Pirkko Koivumäki, Lauttasaari
410 Aune Konttinen, Jokela
411 Sulo Koskela, Et. Haaga
412 Aini Koskus, Maunula

UUDET IKÄ-SUDET

Ikäsusi N:o 12
varatuomari Kullervo K e m p p i n e n, Tapiola
syntynyt 24.6.1921 - tunturisusin:o 183/1959

aloitti retkeilyharrastuksensa Helsingin NMKY:n nuorukaisten joukossa 1930-luvulla. Sotavuodet kuluivat tiedustelulentäjänä Karjalassa ja Aunuksessa; kartta ja kompassi kuuluivat noissakin puuhissa tärkeimpiin työvälineisiin ja kosketus retkeilyharrastukseen säilyi tiiviinä. Opiskeluvuosina kosketus luontoon pysyi läheisenä suunnistusharjoituksissa ja -kilpailuissa. Ensimmäinen tunturivaellus toteutui kesällä 1948 reitillä Pallas-Hetta.

Siitä se sitten alkoi - poropolkujen tarpominen. Eräretki seurasi toistaan, parhaana vuotena mahtui ohjelmaan kolme täysimittaista tunturivaellusta. Tämänkesäinen retki mukaan luettuna on niitä kertynyt kaikkiaan 22, joista 6 talvella ja 16 kesäkelillä, milloin juhannusaikaan, milloin kalaretkinä heinäelokuussa, milloin syyskuisina ruskavaelluksina jokseenkin joka puolelle Lappia. Jokaisella retkellä, ensimmäisestä alkaen, on nyt RÄÄTHYYN korotettu toiminut "vetäjänä".

Vaelluksilla kokemansa tunturien tenhon ja hyviksi havaitsemansa eräniksit Kemppinen on tallettanut WSOY:n julkaisemiin kirjoihinsa. Esikoisteos LUMIKURU (1958) sisältää kuvia ja tarinoita Saariselältä. Tiedustelulentäjän sotaa kuvaavan FK-LENTUEEN (1959) jälkeen tuli julkisuuteen suuri värikuvateos LUMOAVA LAPPI (1960), jonka tekstiosa on Kemppisen käsialaa. POROPOLKU KUTSUU (1961) kertoo retkielämyksistä Saariselällä, Lemmenjoella, Kevolla ja Muotkatuntureilla. Pieni oikeudenkäyntiromaani MELKEIN MURHAMIES (1963) sivuaa sekin retkeilyä ja leiripuuhia. Kuuden Haltianretken kokemukset on koottu kirjaan HALTIAN HARTEILLA (1964) ja tänä vuonna ilmestyi ERÄRETKEILY yli 500-sivuinen käsikirja ja tietoteos, alan "pikku jättiläiseksi" mainittu.

Kemppisen kirjat ovat löytäneet laajan lukijapiirin. Niiden saama suosio on omalta osaltaan ollut kasvattamassa eräretkeilyn harrastajien yhä taajenevia joukkoja. Erityisesti Saariselän retkeilymaastojen tulo suureen suosioon on luettu LUMIKURUN kirjoittajan ansioksi.

LATU-lehti on saanut Kullervo Kemppisen vakinaisten kirjoittajiensa riveihin viime vuosina. Hänen eräretkitarinoitaan ovat julkaisseet eräät muutkin sanoma- ja aikakauslehdet.

Vuodesta 1956 lähtien on tunturisusiveikkomme toiminut aktiivisesti partiopoikatyössä, aluksi lippukunnanjohtajana Kauhavalla ja vuodesta 1963 lähtien Partiopoikajärjestön johtokunnassa sekä viime vuodesta PARTIO-lehden päätoimittajana.

TUNTURILATU tahtoo antaa tunnustuksensa ansioituneelle kairankiertäjälle sekä - ennen kaikkea - eräretkeilyn ja retkimaastojen kuvaajalle ja tunnetuksitekijälle, joka "tunturisusisääntöjen 5 §:n mukaisesti -

a) on käynyt vähintäin kymmenen kertaa tunturella,
b) on käynyt 25 tunturinhuipulla, joista ainakin 5 yli tuhatmetristä,
c) on tehnyt yseita yli 150 kilometrin pituisia tunturieräretkiä, jokaisen niistä vastuullisena retken johtajana, sekä
d) on muutenkin osoittanut erityistä ansiota tunturien tuntemuksen ja eräretkeilyn edistämisessä."

TUNTURILATU kutsuu Kullervo Kemppisen näin KORKEIMPHAAN RÄÄTHYYN, i k ä s u s i e n valiojoukkoon, josta hänelle tunnuksena ojennetaan katajainen vaellussauva hopealaattamerkinnöin ja tunturisusimerkki hopeanharmain kehyksin.

Ikäsusi N:o 13
Erik P i h k a l a, Helsinki
syntynyt 1.5.1917 - tunturisusi n:o 323/1962

kertoo, ettei hän ole koskaan pyrkinyt "huippu-urheilijoitten" riveihin, mutta kilpaurheilua harjoittanut senverran kuin oma keho hyvän suorituskyvyn kunnossapitoon vaatii. Hiihto ja mäkihyppy - YHDISTETTY - kiinnosti eniten. Piirikunnallisia kärkitiloja. Asevelvollisuusaikana tuli SA:n mestaruus AMPUMAHIIHDOSSA. Myös nyrkkeilyssä, ylipitkien matkojen juoksussa ja suunnistamisessa Pihkala on saavuttanut "hajapalkintoja" (oman sanontansa mukaan) kansallisissa kilpailuissa. Norjassa vv. 1950-52 hän toimi urheiluohjaajana Oslon Nydalen Skiklubb:issa ja vv. 1955-63 I.K. Örnen hiihtojaoston puheenjohtajana. F.S.S.:n johtokunnan jäsen ja mäkihyppy-arvostelutuomari sekä hiihdonohjaaja.

Tunturiretkeily on kuntourheilun ohella ollut kuitenkin tämän tunturisusiveikon pääharrastus aina lapsuusvuosista lähtien. Tästä hänelle on luovutettu Holmenkollenin hiihtosäätiön KULTAINEN ansiomerkki. Oman Lappimme tunturien lisäksi Erik Pihkala on hiihtänyt Suomesta Ruotsiin ja edelleen Norjaan sekä päinvastoin - KAROLIINI-retket, joita hän "veti" v. 1962 ja 1964 oli aikanaan Viikkosanomien lehtikuvauksena, suurta mielenkiintoa herättävänä artikkelisarjana, TUNTURILATUA tunnetuksi tekevänä ainutlaatuinen - I-vaellukseen osallistui myös naisretkeilijöitä, tunturilatulaisia. Myös Ruotsin tunturivaeltajien kuntotestiin on Pihkala osallistunut hiihtäen ns. KUNINGASVÄYLÄN keski-Ruotsista Norjan rajaa pitkin Jäämerelle.

Hän itse sanoo eräässä kirjoitelmassaan mm. "Eräs inhimillisen elämän voimakkaimpia kannustimia on kautta aikojen ollut etäisyydessä häämöttävien huippujen tavoittaminen. Niitä kohti pyrkiessään ihminen irtaantuu jokapäiväisen elämän huolista. "Meidän suomalaisten on turha lähteä hakemaan Pohjolan ulkopuolelta virkistystä ja vaihtelua, ennenkuin olemme tutustuneet tunturieihimme ja omaan maankolkkaamme". Näin olen usein saarnannut, mutta kun kymmenet vuodet on samoillut Pohjolan tuntureita, hiihtänyt selkoset, koskia kolunnut ja nukkunut nuotioiden ääressä, alkaa tuntua ahtaalta ja mielessä herää kaipaus paeta maille, joilla arktinen luonnon sävel soi puhtaana ja ihminen elää vielä kuin luonnon raikas lapsi. Mistä löytäisi sitä enää täydellisempänä kuin G R Ö N L A N N I S T A. Näin syntyi ajatus ryhtyä toteuttamaan suuren napatutkijan ja hiihdon tulisielun Fridtjof Nansenin kesken jäänyttä suunnitelmaa."

Hän toteutti tämän "suunnitelman" kuluneen vuoden kesä-heinäkuussa neljän retkitoverinsa kanssa. Monet lehtileikkeet täydentävät nyt myös TUNTURILADUN leikekirjaa tämän retken tiimoilta ja suuri on se arvonanto, jota Erik Pihkala retken suunnittelijana ja "vetäjänä" saa juuri NYT osakseen.

Ehkä jonkun ajan jälkeen voimme lukea hänen matkakuvauksensa kirjan sivuilta tai lehtiartikkeleina kuitenkin ensin.

Kymmenkunta (10) vuotta hän on pitänyt talviohjelmanaan 1000 kilometrin hiihtoa. Jos joku talvi on jäänyt "vajaaksi", on toisena se ero "korjattu".

Erik Pihkala, SUURTEN SELKOSTEN tunturisusiveikko, TUNTURILATU kutsuu Sinut i k ä s u s i e n KORKEESEEN RÄÄTHYYN ja antaa tunnukseksi kolmannentoista vaellussauvansa hopealaattamerkinnöin sekä kehystää susimerkkisi hopeanharmaalla - tuntien suurta kunnioitusta POHJOLAN yhteyksien ladunavaajaa kohtaan.

413 Pekka Kosonen, Helsinki
414 Esko Kurvinen, Helsinki
415 Valde Kärkäs, Karihaara
416 Sirkka Laakso, Helsinki
417 Kalevi Laaksonen, Friherrs
418 Väinö Lahti, Humppila
419 Veikko Laine, Lahti
420 Paavo Lakiasuo, Keuruu
421 Mauri Lehtonen, Kokkola
422 Aimo Leppänen, Kokkola
423 Risto Loikola, Kouvola
424 Antero Lounavaara, Helsinki
425 Mauri Mandelin, Tapiola
426 Aino Markkanen, Herttoniemi
427 Reijo Mauno, Kuusankoski
428 Georg Merikoski, Tuuloma
429 Veikko Myllymäki, Kokkola
430 Liisa Mäkinen, Helsinki
431 Salme Neuvonen, Et. Haaga
432 Antti Nikulainen, Rekola
433 Matti Nieminen, Jyväskylä
434 Pertti Niutanen, Helsinki
435 Pentti Nurminen, Helsinki
436 Marja-Liisa Nykänen, Helsinki
437 Leila Ojanen, Herttoniemi
438 Hertta Pakkala, Hamina
439 Kalle Palonen, Loimaa
440 Vilho Palonen, Keuruu
441 Paula Palm, Kokkola
442 Aarne Peltonen, Niinikoski
443 Tuulikki Peltonen, Tapanila
444 Heikki Pohjola, Lahti
445 Leila Rannikko, Turku
446 Urho Saarenvirta, Helsinki
447 Pirkko Selinmaa, Korso
448 Heli-Inkeri Särö, Helsinki
449 Raine Valleala, Kuusankoski
450 Ella Vartiainen, Joensuu
451 Yrjö Virtanen, Loimaa
452 Onni Väisänen, Jyväskylä
453 Eino Hanelius, Tapiola
454 Sulo Hilvonen, Lahti
455 Keijo Jokiranta, Voikkaa
456 Eeva Jäntti, Joensuu
457 Tuure Kairaneva, Kotka
458 Ilmari Karsikko, Helsinki
459 Arvi Kiirama, Karhula
460 Erkki Korkeila, Helsinki
461 Pirkko Laakso, Helsinki
462 Paavo Laaksonen, Tampere
463 Heikki Laine, Helsinki
464 Pirkko-Merja Lounavaara, Helsinki
465 Paavo Lähteenmäki, Vaajakoski
466 Hilkka Mäkisalo, Valkeakoski
467 Leo Naarvala, Helsinki
468 Kari Nepola, Helsinki
469 Ulla Neronen, Helsinki
470 Pentti Nummikaski, Helsinki
471 Petri Pajulinna, Helsinki
472 Marja-Leena Pasanen, Kuopio
473 Antti Peltonen, Jyväskylä
474 Tellervo Peltonen, Tapanila
475 Antero Pokki, Kuusankoski
476 Antti Rikkola, Lievestuore
477 Pekka Ruuska, Lievestuore
478 Aimo Saarelainen, Joensuu
479 Aune Santala, Valkeakoski
480 Tyyne Sassi, Helsinki
481 Eino Sorvari, Karhula

V. 1966 VIHITTÄVÄT TUNTURISUDET:

492 Tuomo Airola, Voikkaa
493 Salme Arminen, Tapiola
494 Klaus Assmus, Helsinki (Saksa)
495 Kaarlo Einiö, Matinkylä
496 Leena Etolinja, Karhula
497 Ritva Gustafsson, Helsinki
498 Viljo Haapala, Kangasniemi
499 Kirsti Hamartola, Helsinki
500 E e v a H a r t o n e n, Sunila
501 Jalo Heimonen, Helsinki
502 Leena Heinonen, Helsinki
503 Ritva Hietamies, Raahe
504 Jukka Hillukkala, Ylivieska
505 Lahja Hirvonen, Jyväskylä
506 Martti Hjelt, Karhula
507 Enni Huttunen, Lauritsala
508 Pentti Hölttä, Karhula
509 Kalevi Hyppölä, Tampere
510 Eino Ikonen, Tapiola
511 Ritva Jalasmäki, Tapiola
512 Jorma Jokinen, Helsinki
513 Sinikka Kainulainen, Lauritsala
514 Ossi Kilpi, Helsinki
515 Eero Kivinen, Karhula
516 Olli-Matti Koivulehto, Kuopio
517 Mikko Kraft, Helsinki
518 Eero Kujala, Kouvola
519 Erkki Laasonen, Helsinki
520 Lasse Lahtinen, Lahti
521 Kauno Laine, Helsinki
522 Teuvo Launiainen, Littoinen
523 Kauko Laurinolli, Tervola
524 Rainer Levander, Inkeroinen
525 Raija Lilja, Jyväskylä
526 Raimo Linna, Oulu
527 Toivo Liukkonen, Kouvola
528 Liisa Louniala, Tuira
529 Erkki Luukkonen, Tampere
530 Sinikka Mursula, Valkeakoski
531 Tenho Myllymäki, Helsinki
532 Aarne Mäkelä, Karhula
533 Eino Nieminen, Tampere
534 Soini Nousiainen, Helsinki
535 Kalevi Näätänen, Sunila
536 Jaakko Paalasmaa, Iisalmi
537 Rainer Paasonen, Hyvinkää
538 Katri Pajuvirta, Helsinki
539 Raili Partanen, Kuopio
540 Pauli Puolakka, Helsinki
541 Pekka Puro, Helsinki
542 Jorma Puttonen, Helsinki
543 Aarno Raita, Turku
544 Arvo Rita, Helsinki
545 Kauko Romppanen, Tampere
546 Lars Råberg, Helsinki
547 Pirkko Saastamoinen, Kuopio
548 Heli Sallas, Turku
549 Tuula Salomaa, Helsinki
550 Yrjö Salomaa, Helsinki
551 Leila Salonoja, Laaksolahti
552 Kaarlo Seppänen, Helsinki
553 Aulis Sihvo, Jämsä
554 Ulf Sjölund, Karhula
555 Olai Snellman, Helsinki
556 Jussi Suontila, Naantali
557 Kaija Tahvanainen, Ukkola
558 Lauri Tamminen, Helsinki

559 Aarre Tanhua, Tampere
560 Aatto Valkokivi, Savonlinna
561 Risto Varila, Helsinki
562 Eero Varonen, Kuopio
563 Risto Vassinen, Jyväskylä
564 Esko Venäläinen, Helsinki
565 Elise Vesterinen, Helsinki
566 Pentti Vieros, Helsinki
567 Ilpo Villanen, Kotka
568 Lauri Vilppola, Lahti
569 Ritva Wirtanen, Helsinki

Tämä kuva on vuoden 1952 susivihkiäisistä, jolloin Aaro Raappanan ja Yrjö Metsälän tunturisusimerkkiin liitettiin harmaa punos. Kuvassamme vihittävät ikäsudet Lapin noidan rakovalkealla.

SUOMEN URHEILUN HOPEINEN ANSIORISTI

on myönnetty Tunturiladun johtokunnan jäsenille, dipl.ins. JUHO JOUKO LAGUKSELLE Helsingistä ja BJARNE FREDRIK LAMPENILLE Kauniaisista.

SUOMEN LADUN ANSIOPLAKETTEJA

20 VUOTTA TOIMINEEN TUNTURILATU RY:n ANSIOITUNEET JÄSENET OVAT SAANEET SUOMEN LADUN ANSIOPLAKETTEJA:

Kultaisen ansioplaketin n:o 14 Bjarne Lampén ja n:o 15 Yrjö Pitkänen
Hopeaisen ansipplaketin n:o 62 Kaarlo Salkorinne, n:o 63 Hilkka Repo.
Pronssisen ansioplaketin n:o 74 Antero Tarvainen, 75 Toivo Harjanne, 76 Majlis Kihlberg, 77 Siiri Kostamo, 78 Ville Rantala, 79 Eeva Ratia ja 80 Brita Saloriutta.

K A R T T O J A

Lapin koko alueelta on saatavana taloudellinen kartta 1:100 000. Myös topografiset kartat 1:20 000 ja 1:100 000 ovat valmiina eräistä osista Lappia. Pohjois-Suomesta on lisäksi julkaistu seuraavat ulkoilukartat:

Halti-Kilpisjärvi 1:50 000
Ylläs 1:50 000
Kaunispää-Kopsusjärvi 1:50 000
Sokasti-Suomutaki 1:50 000
Ruka-Oulanka 1:50 000
Pallas-Ounastunturi 1:100 000

Karttojen jälleenmyyjinä kirja- ja eräät muut kaupat kautta maan.
Lähetykset maaseudulle postiennakolla.

MAANMITTAUSHALLITUKSEN
K A R T A N M Y Y N T I
E.Esplanadikatu 10, Helsinki 13
p. 15 811/216, 217 ja 660 554

Mielihyvää
retkellä

MIELIHYVÄ perunamuusi on reilua, ravitsevaa retkimuonaa — 6 annosta painaa vain 180 g. Valmistusaika neljä minuuttia.

POHJOLAN PERUNA OY
VIHANTI

1966 VIHITTÄVÄT JOHTAJASUDET:

25. TAPIO IKONEN, Kangasniemi, tunturisusi 155. Tunturikäyntejä 11, huippuja yli 20, joista 3 yli 1000 m, 15 vuotena hiihtänyt ja kävellyt n. 1600 km. Ikonen on ollut monen koskimelontaretken johtajana.

26. KALEVI LAAKSONEN, Friherrs, tunturisusi 417. Tunturikäyntejä 11, huippuja yli 50, joista 17 yli 1000 m, 300 km:n eräretken johtajana Kebnekaisen maisemissa. Pitäjänmäen latukerhon sihteeri, Ykin sillan rakentaja ja muuta. Harrastusnäytteeksi rakentanut suunnittelemansa ahkion ja lähjoittanut sen TL:lle jäsenten lainattavaksi.

27. EILA LEHTO, Mänttä, tunturisusi 267, Tunturikäyntejä 13, 11 eräretkeä, joista 300 km:n pituinen Lapin "päälaessa", huippuja yli 40, joista 3 yli 1000 m. Johtanut ja suunnitellut monia retkiä, joista kertoo johtajasusianomuksessaan pyytäen päästä naarassutena urossusien joukkoon.

28. ERKKI PAAVOLA, Karhula, tunturisusi 100. Tunturikäyntejä 18, huippuja 30, joista 6 yli 1000 m, useina vuosina johtanut eräretkiä ja kursseja, joiden yhteinen osanottajamäärä on n. 800, Suomen Ladun hallituksen jäsen, Karhulan Ladun pitkäaikainen puheenjohtaja ja kuntomiljonääri. Harrastusnäytteenä varsin mielenkiintoinen retkiseloste "Operaatio ruskaa pakkasessa" kaikkine retkeläisten testauksineen ja varustekokeiluineen.

29. HEIKKI T.M. POHJOLA, Lahti, tunturisusi 444, Lapinkäyntejä 15, huippuja 25, vetäjänä useilla retkillä, joista yksi kerralla 400 km:n pituinen. Harrastusnäytteenä tutkielma "Retkeilijän ruumiinravitsemus". Tiirismaan Ladun puheenjohtaja.

30. BRITA SALORIUTTA, Helsinki, tunturisusi 238. Tunturikäyntejä 25, huippuja 38. Kuntosuorituksena 320 km:n eräretki. Harrastanut mm. luonnontutkimusta ja varsinkin talkootyötä Lapissa: Morrisvei, Ykin silta, Kiilopään pato, Ykin sillan maalaus, Vuontisjärven kämpän rakennustyö jne. TL:n naistoimikunnan aktiivinen jäsen.

31. YRJÖ ENSIO SUONIITTU, Tampere, tunturisusi 335. Tunturikäyntejä 11, huippuja 46, joista 3 yli 1000 m. Kuntosuorituksena hiihtoa ja patikkaa 10 vuotena 700-1000 km. Johtanut ja suunnitellut VR:n tamperelaisten retkiä Lapissa. Talkoomiehenä Susikyrössä. Harrastusnäytteenä seikkaperäinen retkiseloste.

32. VILMA VALKAMA, Helsinki, tunturisusi 205. Tunturikäyntejä 28, huippuja 55, joista puoli tusinaa yli 1000 m. Johtanut useita eräretkiä ja ollut 25 Suomen Ladun hiihtokursilla vetäjänä. SL:n plaketilla ja Ajokkatuopilla palkittu latuneuvoja. Ehtivä latusisko, joka on ehtinyt kaiken ohella suorittaa mm. SL:n kultaisen latumerkin. Tutkinut teltanteon filosofiaa ja nukkuu kesäisin Lapissa rakentamassaan "talossa".

33. ERKKI WIKSTEN, Helsinki, tunturisusi 386. Tunturikäyntejä 12, huippuja 53, joista 19 yli 1000 m. Liikuskellut SL:n kultamerkin, minkä lisäksi tehnyt 300 km:n pituisen rivin jalanjälkiä Käsivarteen. Harrastusnäytteenä puolisensataa erilaista lehtikirjoitusta Lapista.

BJARNE LAMPEN:

Vaatteista

MOTTO: HARKITUT HANKINNAT
YMMÄRTÄEN YLLE

ILMAVAA IHONPINTAAN

Lähinnä ihoa käytetään
- huokoisia
- ilmaa sisältäviä ja
- hikeä imeviä
alusvaatteita (esim. ohuet trikoo-ihokkaat).

Näitten ylle puetaan
- kankainen paita ja
- välihousut
(esim. flanellia tai ohutta villakangasta).

Seuraava kerros on pusero tai takki sekä housut, jotka pitäisi olla
- sileäpintaista ja
- kestävää kangasta
(esim. villadiagonaalia tai villagabardiinia).

Näissä pukimissa normaalisti liikutaan.

TIIVISTÄ TUULELLA

Vain silloin, kun tuuli tunkeutuu mainittujen vaatteiden läpi, turvaudutaan seuraavaan vaatekertaan:
- anorakkiin ja tuulihousuihin.

Anorakin nimellä kaupataan kaikenlaatuisia muotipuseroita, joten uutta hankittaessa on syytä katsoa, että saa kunnon tuulipuvun. Se täytyy olla
- erittäin tiivistä kangasta (esim. puuvillaa tai nylonia)
- tarpeeksi väljä
jotta sen saisi helposti ylleen ja jotta se säilyttäisi allaolevat ilmakerrokset huokoisina. Tuulipukua ei pitäisi käyttää muuta kuin silloin, kun olosuhteet sitä vaativat. Tiiviin tuulipuvun alla
- hiki ei pääse haihtumaan
- hiestä kostuneet vaatteet ovat kylmiä ja
- voivat pakkasella jopa jäätyä.

Pukeutumisen periaate olisi siis se, että lähdetään huokoisesta yhä tiiviimpiin vaatekertoihin; että villainen suojaa kylmää vastaan; että puuvilla- ja nylonkangas suojaa tuulta ja kosteutta vastaan. Näissä puitteissa voi kukin makunsa ja olosuhteiden mukaan keventää tai lisätä vaatetta.
Retkellä on lämmin villapaita paikallaan.
Vyötärön tai selän kohdalle ei saisi edes kumartuessa jäädä aukkoa. Sen takia paitojen, puseron ja anorakin pitäisi olla niin pitkiä, että ne menevät reilusti housujen kanssa päällekkäin.
Nilkkojen suojaamisessa on kiinnitettävä huomiota myös kastumiseen. Tässä voi erilaiset lumilukot tulla kysymykseen.

TERVEELLINEN TUULETUS

Järkiperäisen pukeutumisen ongelma on tavallaan tuuletusongelma. Se on kehonlämmön sopivasti säilyttäminen tai poistaminen. Vaatteiden täytyy hengittää. Mutta lisäksi on järjestettävä suuria tuuletusaukkoja, joita tarpeen mukaan voi aukaista tai sulkea. Tämä on helpompaa kuin vaatteiden riisuminen tai lisääminen nopeissa vaihteluissa kuten esimerkiksi hiihdettäessä vuoroin suojaisessa metsämaastossa ja vuoroin tuulisilla aukeilla. Puseron tai takin pitäisi olla niin napitettu, että voidaan aukaista tuuletusaukkoja kaulan kohdalle ja hihansuihin.

JÄRKEVÄSTI JALKOIHIN

Varusteista ovat jalkineet tärkeimmät, joten niihin on kiinnitettävä mitä suurinta huomiota. Järkevä ostaja valitsee jalkineensa - muotisuunnista piittaamatta - niin että ne ovat
- tarkoitettuun käyttöön sopivat
- jalassa mukavantuntuiset
- hyvänahkaiset
- kestävästi tehdyt
- riittävän suuret, jotta niihin mahtuu tarpeeksi sukkaa, syylinkiä, rättiä tai muuta huokoista.

Jos jalkineissa on syylingit ja sukat, niin niissä on siedettävä olo, vaikka kengät olisivatkin märät.
Huomattava on, että paraskin jalkine vaatii jatkuvaa huoltoa.
Patikkaretkillä on nykyisin suosittu kumiteräsaappaita.

KUMITERÄSAAPAS - VARTEENOTETTAVA JALKINE

Kumin tiiviys on jalkineessa sekä etuna että haittana. Haittatekijät - kylmä ja sisäkosteus - voidaan lieventää huokaisella, jolle on varattava runsaasti tilaa. Kumisaapas, johon mahtuu ylimääräinen sukka ja syylinki, on varsin käyttökelpoinen eritoten pitkän retken hiihtojalkineeksi.

MILLAINEN HIIHTÄJÄ - SELLAINEN SIVAKKA

Joka pääasiallisesti hiihtää valmiita latuja, voi käyttää kapeahkoja suksia, kärkisiteitä ja keveitä jalkineita.

Joka taas mielellään hiihtää myös laduttomia hankia, etsii leveämpiä ja kantavampia suksia, kannantakaisia siteitä ja tukevampia jalkineita.

Tunturihiihtäjä valitsee vieläkin pitemmät ja kestävämmät sukset, tukevat kannantakaiset siteet ja koviakin rasituksia kestävät jalkineet. Kaikkein järeimmät varusteet hän kuitenkin jättää pujottelijoille ja mäkimiehille.
Tässäkin pätee sääntö:
Tarkoitusta vastaavat hankinnat ja sukset, siteet ja jalkineet samaa järeysluokkaa.

KULLERVO KEMPPINEN:

Tiet työntyvät tuntureille

Autojen aikakausi vaatii tieverkkoa tihennettäväksi kaikkialla. Tiet työntyvät tuntureille ja tunkeutuvat erämetsiin yhä lisääntyvällä kiireellä.

Kuluneena kesänä osutin oman retkeni vartavasten sellaisille seuduille, missä ennen olin elellyt päiväkausia korpien koskemattomassa rauhassa tarvottuani kantamuksineni peninkulmaiset taipaleet, mutta minne nyt - viestien kertoman mukaan - saattoi huristella autolla autiomajoille asti, jopa eräistä ohikin.

YLLÄSTUNTURI

Äkäslompolon suuren kylän ympäristöt eivät enää moniin aikoihin ole olleet syrjäisintä erämaata. Varsinkin kevättalven hiihtosesongin aikana tienoo on jo useat vuodet ollut pikemminkin turistikeskus kuin eräretkimaasto. Mutta kauas ei toki tarvinnut kylän talojen kuuluvilta tarpoa, kun jo korpea riitti. Suosittu viittapolku Pallasta kohti kierteli kauttaaltaan todellisen erämaan halki.

Ylläksen uudesta kartasta jo näkee, että nykyisin johtaa komea maantie Äkäslompolosta pohjoiseen. Kartan mukaan tie ylittää Äkäsjoen Tiuramatalan tienoilla ja päättyy siihen. Todellisuudessa ajokelpoinen tienpohja jatkuu itään ja kaakkoon vielä kilometrikaupalla. Vaivoitta sitä pitkin pääsi ajelemaan Hangasmaan autiomajalle, jonka tie ohittaa ihan vierestä. Avattu tielinja jatkuu sieltä eteenkin päin. Ennen pitkää taitaa tätä kautta päästä autolla Kolmentunturijängän kämpälle saakka.

Suuret hakkuut tien molemmilla puolilla ovat muuttaneet entisen juhlavan erämetsän aukeaksi kannokoksi, missä oksat ja latvukset ruskettuvine neulasineen antavat leiman maisemalle ja tunnelmalle. Sivumpana toki erämaa on vielä ennallaan. Äkässaivo lähitienoineen näkyi - toistaiseksi ainakin - säästyneen moottorisahan ja traktorin raiskaavalta kosketukselta. Tuntureiden ja vaarojen jyrkkiin louhikkorinteisiin niillä ei liioin ole vielä ollut asiaa. Helposti arpaa reppuselkäisen kulkijan tunteet, kun hän osuu metsään repäistylle tuoreelle tielle kuvitellessaan päivän vaellettuaan päässeensä jo vallan eroon tällaisista sivistyksen merkeistä.

Ei todellakaan ollut ylentävää ajella autolla autiomajalle...

VUONTISJÄRVI PALLAKSELLA

Kymmenisen vuotta sitten jos tahtoi Vuontisjärvelle, Pallaksen tunturijonon itäreunalla kimaltelevalle erämaajärvelle, sai tarpoa joko hotellilta viittapolkua tai tunturien vieritse soita ja maita pitkät ja hikiset taipaleet. Raattaman kylään ei päässyt kuin jalkapatikassa polkuja ja pitkospuita myöten.

Nyt voi Vuontisjärvelle hurauttaa autolla. Maantie Raattamaan on jo muutaman vuoden ikäinen, suora ja sileä, jos nyt ei kovin leveä. Täysin ajokuntoinen kylätie johtaa Raattamasta pohjoiseen, Ylikyröön, mistä jalkapolut vievät Ketomellaan, Sieppiin ja Hettaan. Virallista autotietä siis ei eteenpäin ole, mutta todellisuudessa Ylikyröstä pääsee hyvää kärrytietä Vuontisjärven itäreunalle, jonne kylästä kertyy matkaa kolmisen kilometriä.

Tuonne kärrytien päähän, järven korkealle rantatievalle, on noussut Tunturiladun uhkea hirsikämppä, Susikyrö. Olisipa kämpän sijainti todella suurenmoisen erähenkinen, mahtava maisemiltaan ja tyyni tunnelmiltaan, ellei...

Sillä kyy on luikerrellut tähänkin paratiisiin. Susikyrön harmaahirsisen eräkämpän lähinaapuruuteen nousee moderni tunturihotelli välkkyvin peltikatoin ja kimaltavin lasiseinin. Sen pihaan on raivattu tie, jota myöten rahakkaiden ja mahakkaiden turistien dollarihymyt tulevat yhä tihenevänä ketjuna pörräämään.

Kauan ei Susikyrö pysy eräkämppänä. Tuota pikaa se yaikuttaa modernin hotellin takapihalla törröttävältä, huonosti hienon naapurinsa tyyliin sopivalta hökkeliltä, jota sivulliset kurkistelevat nenäänsä nyrpistellen ja jossa majaansa pitävä tunturisusi tuntee olonsa kiusaantuneeksi.

Tulevaisuudessa lienee Tunturiladun varauduttava "modernisoimaan" myös oma majansa autotien varteen rakennetun matkailumajan näköiseksi.

Mutta maisemat ovat uljaat, kerot kohottavat kyömynsä korkealle ja Vuontisjärvi kuvastelee niitä unohtumattoman hienosti usein peilityynessä pinnassaan.

RUIJAN VIDDALLA

Kautokeinon pohjoispuolella levittäytyy laakea tunturimaa, vidda, joka näihin asti on ollut sitä kaikkein koskemattominta ja kulumattominta erämaata. Puron varressa heikko polunpahainen, tunturijärven rantamalla samanlainen, jossakin vanha nuotionsija osoittamassa muinaisen kalamiehen asentopaikkaa, siinä kaikki elämänmerkit ennen.

Mieli teki käydä vilkaisemassa Ruijan tunturilakeuden maisemia. Auto ajateltiin jättää sopivaan paikkaan tienoheen ja siitä nostaa rinkat selkään. Kun parkkeerauspaikkaa katseltiin, havaittiin tunturin varvikossa ajoneuvon pyörien kuluttamat selvät urat. Käännettiin auto maastoon ja päätettiin ajella niin pitkälle kuin pyöränjälkiä pitkin pääsisi. Ja pääsihän siitä. Kolmisen kilometriä kumminkin, ennenkuin vastaan tuli niin vetelä puron-

Kisa-Asu

PAASIVUORENK. 3 HELSINKI 53 ☎ 76 86 47

Kun et löydä muualta valmista ulkoiluvaatetta, tule käymään meillä.
Me teemme tarvitsemasi ulkoiluasut mittatilaustyönä valmiin asusteen hinnalla. Otamme toivomuksesi huomioon niin värin kuin laadun suhteen.

ylitys, ettei ollut aihetta yrittää autolla eteenpäin. Ruskea ura vielä jatkui puron takanakin.

Sitä pitkin sitten asteltiin eteenpäin ja todettiin, että siitä oli ajeltu traktorilla ainakin parina viimeisenä kesänä moneen kertaan. Pyöränjäljet olivat levenneet paikoin todelliseksi tieksi. Löytyi sieltä entiseltä erämaiselta tunturijärveltä itse traktorikin ja sen viereen viritetystä teltasta traktorin ajaja, lappalaisnuorukainen, tyttönsä kanssa.

Niin ne pojat nykyisin. Traktorilla vain tunturijärvelle, tyttö kainalossa ja ABU-haspelit toisessa, rautuja narraamaan.

Tuumailtiin tilannetta ja todettiin, ettei siihen meillä, muukalaisilla etelän eläjillä, nokan koputtamista ole. Omilla tuntureillaan heillä on oikeus huristella millä pelillä kulloinkin huvittaa. Talvella Skiidoolla ja kesällä traktorilla. Mutta erämaan lumous on kyllä häipynyt noiden moottorikulkuneuvojen tieltä.

SAARISELKÄ

Metsäautotie Kattajärveltä Suomulle, jonka jo pelättiin jatkuvan halki koko Saariselän etelän suuntaan, on ollut monet kerrat puheen aiheena retkeilyväen keskuudessa. Ehkei tuo tie aivan täysin ole kyennyt Suomun varsien erämaantuntua hävittämään, mutta vahvat merkkinsä se on maastoon jättänyt. Tulevaisuus näyttää, miten noiden seutujen retkeilyllisyys säilyy.

Mutta myös lännestä, Ivalon tieltä käsin, työntyy teitä tunturimaahan. Laanilasta Kiilopäälle on avattu neljän kilometrin mittainen autotie Suomen Ladun kurssikeskukseen. Niin tietysti pitääkin, hyvä ja hyödyllinen tiehän se on, välttämätönkin. Mutta vähän veti mieltä apeaksi sittenkin.

Ei Kiilopää ennenkään ollut mitään syrjäistä erämaata; eihän valtatielle ollut kuin puoli peninkulmaa. Mitään korvaamattomia arvoja ei siis Kiilopään tien tekeminen tuhonnut. Mutta kun kulkija pistäytyy esim. Kiilopirtillä, autiomajalla, jonka ohi maantie nyt kulkee, huomaa kyllä selvästi vaikutuksen: erämaa on kaventunut, kilometrikaupalla.

Toisaalta oli lohduttavaa havaita, että ei siltä autotieltä kauas tarvinnut poiketa, kun jo oli täysin erämaisessa maastossa ja maisemassa. Tavallaan siis tie ikäänkuin konservoi maastoa; kaikki jutavat tietä pitkin ja tien varrella koskemattomuus säilyy yllättävän hyvin. Esimerkiksi Kiilopään majan ja Laanilan retkeilykeskuksen välinen seutu on aivan yllättävän täyttä erämaata; syvemmällä Saariselällä on monin tienoin kuluneempia paikkoja muotipolkujen ja majojen vaiheilla.

ERIK PIHKALA:

Arktisten armoilla

Norjalainen Grönlannin ylittäjä ja hiihdon tulisielu Fridtjof Nansen, jonka alun perin aikomaa reittiä me nyt olimme Grönlannissa toteuttamassa, oli monessa suhteessa uranuurtaja, paitsi arktisissa löytöretkissään myös niiden varustelussa, sillä mitä tahansa sanommekin tämän päivän retkeilyvarusteista ja niiden muka huimaavasta kehityksestä, niin yksi asia on selvä. Ei oo Nansenin käyttämiä primitiivisiä eskimovarusteita voittanutta, kun kysymyksessä on tuon jättiläissaaren ylitys. Varusteemme olivat hyvät, etten sanoisi erinomaiset, ja mikäli näin jälkeenpäin haluaa olla kriitillinen ja etsiä pieniä parannuksia, jos mitkään muutokset yleensä tulisivat kysymykseen, se tapahtuisi juuri niillä kohdin, missä olimme poikenneet Nansenin varusteista uuden ajan tuulien mukaan.

Retkikunnan eräs tärkeä tehtävä ihmisen kestokyvyn mittaamisen ohella oli löytää sopivia varusteita ikuisella jäätiköllä käytettäväksi. Sisämaan jäätikkö osoittautui tässä suhteessa mitä ankarimmaksi kokeilukentäksi, jossa oli jokapäiväisiä lumipyryjä, pakkasia alle 40 astetta ja myrskyn lukemille ulottuvia tuulia. Niin vain on ja kenties tulee aina olemaan, että meidän paljon kehutuilla

kantoradioilla ym. nykyaikaisilla navigeerauslaitteilla ei tehdä yhtään mitään. Ne kun eivät yksinkertaisesti jäisinä ja huurteisina toimi. Siis saamme todeta, että kaikki riippuu miehistä ja ajasta tiukan paikan tullen - eli samat tekijät, jotka erottivat Nansenin monista tuulenpieksemistä puuristeistä pitkin polarimeren jäisiä rantoja. Perimätieto kertoo, miten Nansenia arvosteltiin mm. siitä, että hän lähti ylittämään jäätikköä ilman koiria. Kun tämän kirjoittaja esitti saman tanskalaisille noin kolme vuotta sitten, he olivat koirien kannalla epävirallisesti. Virallinen kanta kun oli ehdoton ei, kuljetusmuodosta riippumatta. Mielestäni jäätikön ylitys edellyttää kevyttä ja nopeasti liikkuvaa hiihtoryhmää ja pitää välttää koirien tuottamaa suurta ja aikaa vievää huoltotyötä. Aloitin vähemmän klassillisen ski-doon, lumikiitäjän kokeilulla ja sen kykyjen punnitsemisella. Senkin kohdalla tiedustelumatka Grönlannin itärannikolle heinäkuussa 1965 oli opettava. Japanilaisten epäonnistuttua moottoripelillä siellä, päädyimme varmaan peliin, koiravaljakkoon. Tänä päivänä olen samaa mieltä Nansenin kanssa (monista vastaväitteistä huolimatta) siitä, että retkikunta ei tarvitse koiria. Myönnettävä on, että silloin on mitä suurimmassa määrin punnittava, mitä mukaansa ottaa. Miesten vetämä reki saa olla kevyempää tekoa kuin koiria varten tehty. Myös kaikki varusteet on pakattava raskaisiin suojalaatikoihin, joihin villiintyneiden koirien sudenhampaat eivät pysty. Ei tarvitse kovinkaan paljon seurata arktisten retkikuntien retkiä, kun jo huomaa niissä hyvin oleellisen piirteen. Retkikunnat luopuvat useimmiten suunnitellun matkansa jälkipuoliskolla koirista, silloinkin kun niiden saanti perille asti olisi mahdollista. Grönlannin ylityksessä koirien lopettaminen ennen pitkää tuntuu erittäin asialliselta, mikäli nyt tuollaista sanaa näissä touhuissa voidaan käyttää. Kesällä 1965 koiraekspertti, eskimo Latsarus Isortogin kylässä laati meille koirien menun, ruokalistan. Samaa toisti meille nyt Tommy Donald Angmagssahkissa. Muistini mukaan se oli seuraavanlainen:

- Kahtena ensimmäisenä viikkona, jolloin on yhtäjaksoista nousua jäätiköllä, syötettäisiin koiria reilusti ja sen jälkeen olisi jo varaa aloittaa koirien lopettaminen tarpeen mukaan ja syöttää niitä eloon jääville. Tätä ruokalistaa ei toteutettu, vaikka koira tuntui olevan koiralle herkkua, joka jätti varjoon sikanauta-säilykäpurkinkin. Sen saimme todeta, kun kokeeksi syötimme kolme väsähtänyttä koiraa toisille. Tanskalaislehden Politikenin alkuunpanemana levisi maailmalle arveluja, että koirat tulisivat kuolemaan nälkään, eikä suunnistamistaito riittäisi länsirannikolle. Sama lehti antoi myöhemmässä vaiheessa meille sankarihohdetta siitä, että olimme onnistuneet paremmin kuin meitä edeltäneet saamalla kokonaisen koiravaljakon yli jäätikön alas länsirannikolle.

RAILO saattoi kavalana avautua missä tahansa ja miten syvänä tahansa.

KOIRISTA oli tietenkin apua, mutta vaivaakin niistä oli.

VARUSTEET

Sukset olivat tavalliset retkimalliset Karhut, pituus 220 cm ja kärkileveys 73 mm, hikkoripohjat ja lingnostonilla vahvistetut reunat. Asiantuntijain ennustelu oli, että sideruuvit tulisivat pohjasta esille ennen länsirannikkoa, mutta toisin kävi. Itärannikolla vetelin kerrosta toisen jälkeen hopearexiä suksenpohjiin. Siellä sen paino oli sittenkin miellyttävämpi kuin repussa, kuvittelin. 40 asteen pakkasessa ja ainaisessa tuiskussa ei ole mieluista voidella suksia. Lähes koko matkan riittänyt vitikeli yhdessä voitelun kanssa teki sen, että länsirannikolla oli voidetta vielä pohjissa, vaikka 700 km oli takana päin. Suomen armeijan sarkapuku oli myös asiallinen, eikä erikoisen arka kastumaan ja hengittävä, kovan tuulen aikana oli kuitenkin tiheäkankainen anorakki välttämätön.

DYE II

Sokoksen tavaratalon kokoisella rautapilarien päälle pystytetyllä tutka-asemalla tavattiin kalpeita ulkoilun ja liikunnan puutteessa olevia amerikkalaisia. Tutka-asema sijaitsee noin 200 km länsirannikolta itään ja olisi erinomainen paikka esim. hiihdon harrastukselle, mutta ainuttakaan suksiparia ei asemalta löytynyt. Miehet kyllä pystyivät seuraamaan lentokoneitten kulkua maapallon toisellakin puoliskolla, mutta eivät tienneet, mitä nurkissa tapahtuu. Niinpä kirjoituskoneen äärellä istuva mies oli pudota tuoliltaan, kun retkikunta hänet yllätti. Tulomme oli aiheuttaa siellä yleisen shokin. Haamuiksi luulivat. Amerikkalaisilta saimmekin sitten kuulla, että olimme koko ajan jäätiköllä hiihtäneet itse USA:n presidentin suojeluksessa. Vaikka tosiasia on se, että jos onnettomuus tapahtuu, se tapahtuu alueella, mihin ei mikään apu yletä. Jäätikön historia todistaa sen kyllin selvästi. Skotti, tri Simpsonin retkikuntaa etsittiin turhaan ilmasta käsin. Mm. Helsingin Sanomien tukiryhmä tiesi tarkkaan, millä alueella me liikuimme, kun etsimme alastulopaikkaa jäätiköltä lännessä, mutta eivät kertaakaan etsintälennolla olleet lentokoneet nähneet meitä. Rantatunturien ja jäätikön reunan valtavassa jääkaaoksessa, valon ja varjon leikissä on mahdoton erottaa liikkuvaakaan retkikuntaa ja jos taas alati halkeileva ja liikkuva jää nielaisee kitaansa, ei ole muuta todettavaa kuin retkikunnan tuhoutuminen, koskei ole takaisin palannut.

- Te jäädytte siellä tähän vuodenaikaan, varoittelivat ennen retkelle lähtöä ystävämme. Emme säikähtäneet näistä varoituksista,

RETKIKUNTA "purjehtii" jää- ja lumimerta.

vaikka tosiasia oli, että olimme valinneet lähtöajaksemme toukokuun alun eli aikaisemman ajankohdan kuin kukaan muu. Nansen oli liikkeellä elokuussa. Matkan valmisteluaikana selvisi ja tiedusteluretkellä 1965 tuli jo esille, että pakkanen tuskin olisi pahin vihollinen, vaan aurinko, joka on varteenotettava tekijä näissä oloissa. Emmekä siinä pettyneetkään. Aurinko poltti kasvot rakoille ja huuliin tuli syviä haavoja, joista juoksi verta koko jäätikkövaelluksen ajan ja se tuotti suurta piinaa. Mutta Grönlanti ei olisi Grönlanti, maailman oikullisimpine säineen, jos voisi etukäteen ennustaa siellä vallitsevia suuria säätilan vaihteluja. Vuosi sitten itärannikolle suoritetun tiedustelumatkan aikana mittasin jäätiköllä lämpötilan +52 C° päiväauringossa. Nyt suoritetun jäätikön ylityksen aikana päästiin jäätikkötasangolla lähes saman suuruisiin miinuslukemiin. Ilman lämpö vaihteli siis yli sadalla asteella. Ihmekö sitten, että seudulla vallitsee yhä samanlainen jääkausi kuin meillä pohjolassa 12 000 vuotta sitten. Lähes tuhannen kilometrin vaellus ikuisen lumen ja jään valtakunnassa 3 000 metrin korkeudessa ja ilman yhteyttä muuhun maailmaan asetti myös psyykkiset ominaisuudet kovalle koetukselle.

Jäätikön ylitys onnistui. Suomalainen amatööriryhmä läpäisi kaikista napaseutuasiantuntijain ja maailman lehdistön ennakkoepäilyksistä huolimatta. Onnistumisen salaisuus oli siinä, ettei sitkeä yrittämisen halu pettänyt, ja varusteisiimme saatoimme luottaa. Myönnettäköön, että matkan väsyttävässä loppuvaiheessa olimme ajoittain ihmisen fyysisen kestokyvyn äärirajoilla. Mutta näin on ollut jokaisella siellä yrittäneellä retkikunnalla. Ja kokonaisuudessaan jäätikön ylitys osoittautui käytännössä niin vaikeaksi kuin etukäteen aavistettiinkin.

KYRÖ

Kyrö-nimisiä paikkoja ja paikkakuntia on maassamme useita ja ne kaikki lienevät saaneet nimensä samasta kotiperästä. Niinpä Isonkyrön asukkaat entisaikoina saapuivat Hämeenkyröstä ja toivat tullessaan uudelle asuinpaikalleen vanhan kotoisen nimensä. Ja täältä, "Pohjan Kyröstä", joksi Suupohjan Kyröä vieläkin Hämeenkankaan eteläpuolella sanotaan, työntyi Kyrönmies yhä ylemmäksi pohjoisiin erämaihin, pystyttäen siellä jälleen uuden Kyrön, korpitalon, josta toisinaan aikojen kuluessa kohosi kokonainen Kyrönkylä; - kansan muistelusten mukaan on näiden kylien suku lähtöisin "Suomen Kyröstä".

Ison vihan kamalina päivinä, "vanhan Venäjän vihan aikoina", lähti Isostakyröstä, - "niitä on Suomessa kaksi Kyröä, Isokyrö ja Vähäkyrö" - vainoa pakoon kaksi veljestä, Olli ja Pekka, paeten Peräpohjaan ja viimein päätyen Lapin erämaihin Pallastunturin tienoille. Sopivaa talonpaikkaa ja eräseutua miehet etsivät, mutta ei löytynyt mieluista sijaa. Tekivät he siinä sopimuksen lähteä kumpikin eri suunnalle, ja kun löytävät sopivan paikan, niin ilmoittavat siitä toisilleen pyssyn laukauksella.

Niin lähdettiin taas kiveliöitä kiertämään. Olli osui Pallastunturin taakse isolle kauniille Vuontisjärvelle, katseli sen rantamaita ja pamautti pyssyllään.

Pekka oli juuri silloin päässyt Ounasjoelle, Vähänkosken niskaan, ja oli myös aikonut ampaista merkkilaukauksen. Niin mielistyivät veljekset kumpikin omaan löytöönsä, että tekivät molemmat erämaahan oman kotinsa.

Olli rakensi asunnon Vuontisjärven pohjoispäähän Palorantaan, ja Pekka pystytti mökin vaaran laitaan Vähäkosken länsirannalle. Ja kaukainen Lapin kiveliö oli saanut raatajikseen kaksi Kyrön miestä.

Mutta veljesten valitsemat asuinpaikat eivät lopultakaan olleet mieluisia. Vuontisjärven asunnolle tuiskutti talvella tunturista lunta niin ylettömästi, ettei tahtonut liikkumaan päästä, ja Ounasjoen asukasta taas häiritsi Vähäkosken alituinen kohina. - Niin muuttikin Olli Vuontisjärveltä Ounasjoen rannalle, puoli peninkulmaa yläpuolelle Pekan asuinpaikan, ja Vähäkosken asukas siirtyi korkean vaaransa päivänpaisteiselle etelärinteelle ja rakensi savupirtin nykyisen Autton ja Mikkolan väliselle kentälle.

Vielä on jäljellä Pallastunturin takana, Vuontisjärven pohjoisnurkassa, Palorannan nurmettuneella kentällä, katajikossa, Kyrön ensimmäisen Lapin esikoisen talonsija kiuasraunioineen.

Samuli Paulaharjun mukaan lyhennellyt
Eero Melto

HORISONTILLA kohoaa vuoria, mutta matkaa niille on vielä paljon.

EERO VARONEN:

VARUSTEISTA VÄHÄSEN

Kysyttiin kokemuksia Grönlannin matkalta. Ei siellä jouduttu kovinkaan pahoja oppirahoja maksamaan. Suunniteltuhan sitä oli jo parin vuoden ajan ja olosuhteet sisämaajäätiköllä oli meillä kutakuinkin tarkkaan tiedossa. Pakkasta siellä oli toisinaan yli 40 asteen, mutta ei siitä vallan merkillistä haittaa ollut. Kunto pysyi koko ajan suhteellisen hyvänä. Isompaa väsymystä tunnettiin oikeastaan vasta loppusuoralla.

Monenlaista oppimista siellä oli itsekullakin varsinkin alussa. Vähitellen jokainen kuitenkin löysi oman paikkansa ja tehtävänsä. Matkakokemusten tarkempi erittely on sinänsä pitkä juttu ja tuskin kaikki detaljit kiinnostaisivatkaan. Kerronpa tässä vain muutamista mielestäni tärkeistä asioista.

Arktinen talvimatka on tehtävä ainakin puoliksi kotona. On tosiaan syytä ottaa selvää paikallisista olosuhteista ja tehdä suunnitelma varusteista ja mahdollisesta matkareitistä. Jos on kysymys vieraasta maasta, kuten meillä oli, tuottaa suunnitelman teko jo melkoisia vaikeuksia. Onneksi löytyi sentään kirjallisuutta ja tutkimusselosteita, joista saimme korvaamatonta apua. Suunnitelman tekoon kuuluu myös matkaseurueen valinta. Kovin suuri joukko ei ole mukava. Edullisinta on, jos kaikki ovat ennestään tuttuja. Silloin ei ole vaaraa erimielisyyksistä ja jokaisen kestävyys on jo tunnettu ennestään. Varsin hyvä olisi, jos joukossa olisi joku metsästäjäkoulutuksen saanut. Kaitafilmimiestäkään ei nykyään saisi unohtaa. Matkanteko sinänsä eroaa paljon latuhiihdosta tunturimajojen liepeillä. Vauhdista ei ole paljonkaan hyötyä, sensijaan rauhallinen, tasainen aamusta iltaan tapahtuva matkanteko vie parhaimmin perille. Kaikenlainen kilpailu ja ennätysaikamieli saattaa olla jopa vaarallistakin. Asento on aina tehtävä ennen isompaa väsymystä ja myös aina milloin luonto alkaa varoitella pahalla ilmalla. Talvinen myrsky on varsin varteenotettava puuttomalla alueella. Paha ilma on oikeastaan tervetullut aiheellinen syy ottaa kunnon tupluuraukset vaikka kellon mukaan elämään tottuneen on vaikeata suoda sielul-

leen lepoa. Mutta kiirehän jätettiin jo matkasuunnitelmia tehdessä varusluettelosta pois. Keloalueella on mukava loikoilla rakotulilla havujen päällä laavulla. Puuttomalla alueella tarvitaan vallan toisenlainen tekniikka. Lumimajaa olen kuullut kehuttavan hyväksikin makuupaikaksi. Totuus on kuitenkin, ettei iglussa makaa enää edes eskimo. Tällä haavaa ei Suomesta saa ostaa kunnon talvitelttaa. Toivottavasti tämä puute lähiaikoina loppuu. Ehdoton edellytys on kaksinkertainen teltta. Päällimmäinen osa lienee edullisin tehdä aluminoidusta kevytkankaasta ja käytetään kylmällä aluminoitu puoli sisäänpäin. Kesäkäytössä päinvastoin. Talviteltassa on lisäksi oltava kiintopohja, kunnollinen tuuletusventtiili ja läppäikkuna. Teltan oviaukkona on kangastunneli paras. Se voidaan sulkea tiiviisti eikä siinä ole mitään mekaanisia laitteita. Vetoketju ei käy talviteltassa. Lämmittimenä on varmin aivan tavallinen pumpattava priimuskeitin, ja jos teltta on suurempi, on syytä käyttää kahta. Priimuksella tällainen teltta lämpiää nopeasti kovallakin pakkasella ja polttoainetta ei tarvitse laskea mukaan kuin 1/2 litraa vuorokautta kohti. Priimusneulat ja poltin ovat tärkeitä varaosia. Viime talvena muuan Grönlannin mies menehtyi vain siitä syystä, että priimusneula oli unohtunut kotiin. Priimuksessa käytetään muuten melko kovaa painetta, ei se muuten kunnolla toimi. Vuoteen pohjasta saatetaan olla eri mieltä, mutta kyllä minusta kevyt pumpattava tai paremminkin puhallettava patja on paras. Jos vielä on lisäksi pieni poronnahanpalanen, on jo makuusija kuin hotellissa. Makuupussit tehdään Suomessa liian ohuita ja ahtaita. Pussin pitää olla siksi tilava, ettei kääntyminen tuota kovin suuria vaikeuksia. Huppu on myös oltava, muuten tukka huurtuu. Eräs tärkeä seikka, jota ei alkaja huomaa, on se, että makuupussiin on aina mentävä lämpimänä. Se on ikäänkuin termospullo. Pussiin mentyä on siellä myös pysyttävä, sillä ruuanlaiton jälkeen sammutetaan priimus. Nukkuessa ei mitään lämmitystä tarvitse, olkoon vaikka ulkona 40 astetta pakkasta. Aamulla taas ensimmäinen herääjä sytyttää priimuksen toisten vielä loikoillessa pusseissaan.

Vaatetuksesta on kirjoitettu paljon. On tehtävä tarkka ero tunturihotelliin mennessä tai suunniteltaessa pitkää samontamatkaa. Popliinipöksyt ja osaltaan myös anorakki kuuluvat enemmän tunturihotellin baaripöydän viereen. On varottava liian tiiviitä pukimia. Hien on pakkasella päästävä haihtumaan vaatteiden läpi. Meillä oli matkalla sarkapuvut. Armeijan kenttäpuku täyttää monessa suhteessa ankarankin arvostelun, se on tehty vahvasta sarasta ja muotoiltu melko mukavaksi. Ihoa vasten on villa parasta. Viime talvena tuli kauppoihin erinomaisia villaisia Wosley-kerrastoja, joissa ei ole muuta vikaa kuin korkea hinta. Jalkineissakin on oltava järkevä. Vuoriton hiihtokenkä, jossa saisi vielä olla hieman varttakin, on oltava tarpeeksi tilava. Sinne on jäätyneenä saatava mahtumaan kahdet sukat ja villaiset jalkarätit tai

Varusteissa ei ollut valittamista. Teltta, makuupussit, jalkineet ja muut olivat parhaat mahdolliset.

miksei myös syylingitkin kelpaa. Matkalla ei jalkineitä pyritäkään kuivaamaan. Meillä oli mukana varta vasten jokaiselle teetetyt nauhoitettavat hiihtosaappaat, jotka täyttivät kiitettävästi tehtävänsä.

Puhuisin vielä vähän muonastakin. Olen jo monta vuotta käyttänyt matkoillani sotilasmuonaa. Se on pakattu käteviin vedenkestäviin pusseihin ja valmistus on varsin yksinkertaista. Pakillinen kuumaa vettä ja pussi sekaan, pienen hetken kun vielä keittää, on ateria valmis. Tällainen muona on varsin ravitsevaa. Aamulla herätessä kahvit ja velli, illalla taas keittomuona. Lisäksi on tietysti oltava runsaasti voita ja joitain rasvapitoisia lihasäilykkeitä. Kahvia kuluu matkalla paljon, samoin teetä. Merkillisen hyvältä maistui matkallamme velli, joka oli tehty maidosta ja korpuista. Olisi muuten aika hienoa, jos Latu rupeaisi välittämään tällaisia standardimuonapakkauksia. Tilattaessa ilmoitettaisiin vain muonapäivien luku. Uskoisin, että moni olkapää olisi senjälkeen vähemmän hellä, sillä nämä sotilaspakkaukset ovat varsin keveitä ja pieneen tilaan meneviä.

Matkan pituudesta riippuu, yritetäänkö kulkea selkäpakkauksilla vai tarvitaanko ahkiota. Varusteet ovat yleensä siksi painavia, että ahkio lienee viisainta varata mukaan. Yhteisvarusteet ahkioon ja kevyt selkäpakkaus joka miehelle, lienee viisain ratkaisu. Ahkiossa on muuten oltava suksikuviot alla, silloin se liukuu kevyemmin. Ahkiokuormaa ei saisi olla yli 50 kiloa.

Kairaa on pohjoisessa riittämiin ja voi siellä tehdä varsin pitkiäkin matkoja. On kuitenkin syytä myös muistaa talviset rannikkomme. Kevättalvella siellä on paljonkin seikkailun tuntua. Ennen matkaa on tietysti jäätilanteesta otettava tarkka selvyys. Tasaista ei "maasto" ole varsinkaan Pohjanlahdella ja railoontuminen tarjoaa monta välillä hankalaakin yllätystä.

Lapin Jokos

MUUTTANUT HELSINKIIN

Muistattehan vielä Lapin Jokoksen, Siulan ruoktun rakentajien lapinkävijäyhdistyksen Rovaniemellä. Jokoksella oli hauska lapinrengasjärjestelmä, johon innostui moni latulainen. Sitten Jokoksesta ei vähään aikaan kuultu mitään. Se otti pienet torkut, niinkuin järjestöille joskus sattuu. Mutta nyt Jokoksesta taas kuuluu.

- Lapin Jokos on muuttanut Helsinkiin, kertoo tri Ilkka V ä ä n ä n e n, Lapin Jokoksen "isä". Kun hiljaisuus järjestön kohdalla on nyt loppu, on syytä kertoa, että Suomen Ladun toimisto ottaa vastaan Jokoksen jäsenmaksuja, ja muissa asioissa on käännyttävä kirjeitse järjestön sihteerin puoleen osoitteella: Neiti Tuovi Paananen, Kadetintie 5 A 6, Helsinki 33. Hänelle pitää tästä pitäen lähettää myös retki-ilmoitukset Lapin renkaan erämaapisteiden rekisteröintiä varten. Siis jäsenmaksut ja pistetilit kuntoon.

LAPIN RENGAS

Lapin Jokos myöntää jäsenilleen heidän suorittamistaan Lapin retkistä pisteitä sen mukaan, kuinka monta vuorokautta he ovat viettäneet Lapin erämaassa. Yhdestä vuorokaudesta tulee yksi piste. Pisteet myönnetään kirjallisen retkiselostuksen perusteella. Näillä pisteillä saa Lapin Jokoksen merkkiin renkaita seuraavasti:

Punainen rengas	25 pist.
Sininen rengas	50 "
Keltainen rengas eli mestarimerkki	100 "
Vihreä rengas eli seitamerkki	200 "

1. Retkeä suorittaessaan tulee retkeilijän olla Lapin Jokoksen jäsen; 2. Retken tulee olla tehty napapiirin pohjoispuolelle Suomen, Ruotsin tai Norjan Lappiin; 3. Retkestä tulee jättää LJ:n sihteerille retki-ilmoitus, mistä käy ilmi kunkin retkipäivän aika, paikka ja muut oleelliset seikat; 4. Virkamatkoina tehdyt erämaaretket eivät oikeuta retkipisteisiin; 5. Johtokunta käsittelee retki-ilmoitukset ja päättää pisteiden myöntämisestä.

Lapin Jokoksen merkki on ylläolevan kaltainen. Sen keskellä olevan tunturimaiseman ympärillä ovat kirjaimet LJ ja sen taustaksi asetetaan Lapin renkaat, jotka täyteen suoritettuina muodostavat kauniit Lapin värit merkkiin. Rouva Anni-Tytti Väänänen on tämän onnistuneen merkin suunnittelija.

Jos joku mielii mennä Grönlannin hiihdolle, on varusteiden oltava lujatekoisia ja vaatteiden lämpimiä. Siellä on jo tuulipuku tarpeen ja jos oikein kylmä yllättää, sopii vetää päälleen untuvapuvun, joka muuten osoittautui kerrassaan lämpimäksi ja varsinkin yöpukuna mukavaksi. Kasvoja siellä piti tarkoin suojata joko naamarilla tai liinalla ja kilolaseja ei sopinut jättää silmiltään ollenkaan. Aurinko ei siellä ollut yhtä lempeä kuin täällä kotikairoilla. Siitä oli enemmän riesaa kuin pakkasesta. Itse matkasta kirjoittakoot runollisemmat sielut ja joka ei sitä tarinaa usko, käyköön katsomassa.

Eräs Grönlannin mies ihmetteli, miksei täällä Suomessa käytetä vetokoiria. Niinpä oikein. Miksemme tosiaan niitä käytä. Onhan täällä liikunnan tarpeessa olevia pysty- ja lorppakorvia aivan riittämiin. Koira oppii nopeasti vetokonstin ja 8 kookasta koiraa vastaa jo laiskaa hevosta. Pahassakin maastossa koirilla pääsee eteenpäin ja polttoainetta ne vaativat puolisen kiloa häntää kohti päivässä. Paras on kuitenkin käyttää tuuheaturkkista sorttia, sillä lumikuoppa ei ole kovinkaan lämmin nukkumasija. Jos joku on asiasta kiinnostunut, olen valmis tarinoimaan asiasta enemmänkin. Yli Grönlannin en ainakaan puolestani yrittäisi ilman asiallista valjakkoa.

TUNTURILATUA... Jatkoa siv. 5

Susivaliokunta kokoontuu kerran vuodessa ja Naistoimikunta kevät- ja syyskaudella kerran kahdessa viikossa.
Kerhoiltoja vietetään pari vuodessa.

Jäsenistö koostuu koko maan alueella asuvista jopa ulkomaalaisistakin tunturiretkeilyn harrastajista.
Yhteyksiä jäseniin hoidellaan kiertokirjeillä, joita johtokunta lähettelee vuosittain 5-6.

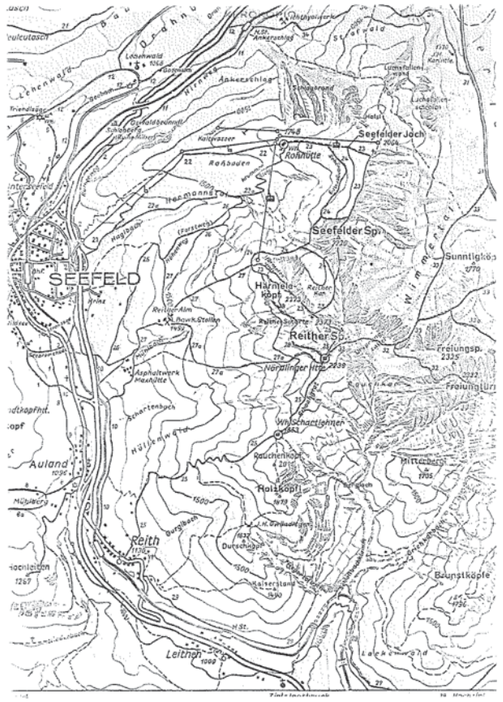
E r i k o i s - e r ä r e t k i ä on tehty tunturisusi Erik P i h k a l a n johdolla:

I ja II - KAROLIINIEN vaellus vv. 1963-64 johon ensinmainittuun osallistui myös naisretkeilijöitä.
JÄÄTIKKÖVAELLUS G r ö n l a n n i s s a - I-retki tutkimusmielessä 1965 kesällä ja vaativampi II-retki poikki j ä ä t i k ö n kesäheinäkuussa 1966.

TUNTURISUSIMERKIN on suunnitellut ja piirtänyt Leo B a c k l é n. Johtajasudet saavat merkkiinsä punaisen kehyslisän ja ikäsudet hopeanharmaan ja lisäksi katajaisen vaellussauvan hopealaattamerkinnällä.

SUSIVIIRIN (standaari) on suunnitellut Teuvo K a r s t a. Viiri otettiin käyttöön v. 1962.

L a p i n karu, kaunis luonto kiehtoo yhä tunturilatulaisia ja lomasuuntana on vuodesta toiseen oman maan T u n t u r i l a p p i, jonka tenho - niin hohtavien hankien kimmellys, kuin yöttömien öiden valkeus tai ruskan punakelta-värileikki ennen kaamosajan suurta salaperäistä hiljaisuutta - on aina uusiutuvaa, iki-nuorta ja virkistävää - TOSI LOMAA, jota vailla vain sitä kokematon saattaa olla tyytyväinen toisaalla. TUNTURILATU avautuu kaikille lapinkävijöille omana yhdistyksenä. Se vaalii e r ä r e t k e i l y ä tehokkaana loma-ajan käyttömuotona.

Pala Alppien karttaa Seefeldin maisemista.

Tunturiladun Alppikerho järjestää
matkan Seefeldiin Itävaltaan
5.2. - 20.2.1967

Matkan hinta tulee olemaan noin 700 mk.
Osa matkasta suoritetaan lentäen.

Lähempiä tietoja antaa
alppikerhon sihteeri
neiti Anneli Peltonen iltaisin puh. 749 263

KOMPASSI

Entäs sitten, kun on tavarat hukassa kompassia myöten? Suunnan saa hätäkompassilla, joka on tällainen:
Paperista revitään palanen, jolla pituutta on esim. 5 senttiä ja leveyttä sentti tai pari. Sen päälle poikittain pannaan neula ja tämä asetelma asetetaan veden pinnalle. Vähän ajan kuluttua neulan kärki on hakenut lopullisen asentonsa ja sen TERÄVÄ KÄRKI NÄYTTÄÄ ETELÄÄN.
Suomalainen ei usko, ennenkuin näkee. Kokeile siis.

ALPPIKERHO on toiminut nyt pari vuotta. Olemme sen toiminnasta kuulleet pikkuisen, mutta ei ole kukaan vielä kertonut, millaista on kiipeillä alpeilla. Erkki Koivu tekee sen tässä, niin että pääsemme selville, kannattaako meidän muidenkin ostaa paksupohjaiset ja lähteä "gipfeleille" vai onko sittenkin parempi pysytellä omilla kotoisilla oaiveilla.

Alppikuumetta voi verrata ns. Lapinkuumeeseen. Tämän tulin huomaamaan vietettyäni kahtena kesänä kuukauden verran Itävallassa. Vaikka niiden viikkojen aikana vaeltelin myös Sveitsissä ja Italian Etelä-Tirolissa. Tukikohtani oli Seefeldin kylässä. "Tiroler Land Du bist so schön", laulavat tirolilaiset eikä syyttä. Vuorikiipeilyyn ja vaelluksiin on siellä hyvät mahdollisuudet. Jos aamulla paistoi aurinko, niin suuntana olivat vuoret. Seefeldin itäpuolella oleville huipuille oli yöllä satanut lunta. Olkoon vaikka täysi talvi, sinne vain. Annettakoon anteeksi, että mennessä käytin köysirataa, mutta näin säästetyn ajan saattoi tehokkaasti käyttää ylhäällä. Rosshytte oli köysiradan pääteasema, sieltä voi kylläkin vaihtaa cabini-hissiin, mutta ne kulkevat milloin kulkevat.

Kansa oli hyvin varustautunutta. Kiipeilykengät olivat jykevää tekoa, puolipitkät kiipeilyhousut joko paksua samettia tai nahkaa, asiaan kuului vielä kirkasväriset paksut polvisukat. Vaikka aurinko lämmitti mukavasti, oli miltei kaikilla päällään paksu villapaita, selässä pieni reppu ja muita kiipeilyvarusteita. Näin pukeutuivat alkuasukkaat ja kokeneemmat kiipeilijät. Oma varustukseni oli jonkinlainen kompromissi alppinistin ja Lapin kävijän asusta. Leukua tultiin kyllä miehissä ihmettelemään, mutta selitykseksi riitti, ettei suomalainen yleensä retkeile ilman teräasetta. Reitin alkuvaiheessa oli vielä ruuhkaa. Seefelder Joch (2064 m korkea) on vielä kenen tahansa saavutettavissa. Olin päättänyt tehdä n. 10 kilometrin lenkin. Alas laskeutuisin Reithin kylässä, josta junalla pääsee mukavasti takaisin Seefeldiin. Seefelder Spitze oli seuraava huippu, 2220 m korkea. Tuo parin sadan metrin nousu on hyvin loiva. Villapaita tuntui olevan liikaa. Huipulta alkoi merkitty, mutta tosi mutkikas polku alas häviten kuruun, jota kartassa nimitettiin Reither Kar´iksi. Kurun mittasuhteet olivat valtavat. Kalkkipitoinen kivi on tuhansien vuosien aikana rapautunut ja valuu kurua myöten alas. Reitti erottuu selvästi tässä louhikossa. Poikkesin reitiltä nähdäkseni, onko sivulla olevassa pystysuorassa seinämässä kiipeilijöiden jättämiä merkkejä. Jokunen kivikin siinä lähti kolistelemaan alas päin, onneksi ei ketään ollut alhaalla. Seinämästä löytyikin haka, vieläpä melko uusi. Oli siitä ilmeisesti noustu. Jos ylös asti nousivat, niin ei alle viiden tunnin. Reither Spitzen juurella tavanomaisessa paikassa huilasin. Mukava siinä oli auringossa kelliä ja katsella kaunista Tirolin maata. Muistelin, kuinka alussa ohut alppi-ilma pienenkin nousun aikana pani haukkomaan henkeä, mutta kun unohti kiireen alas laaksoon ja muisti hengittää syvään, tunsi jo tehneensä melkein sinunkaupat alppien kanssa.

MUUTAMA ASTE
Alppikuumetta

Nousun Reither Spitzelle voi tehdä joko sitä pystysuoraa seinämää pitkin, josta jo edellä kerroin, tai loivempaa länsirinnettä, jossa on merkitty reitti. Koska olin tällä kertaa yksin kiipeilemässä, käytin helpompaa reittiä. Siellä täällä oli kalliossa punaisia maalitäpliä. Niiden avulla oli helppo löytää perille, jos vaikka sattuisi sumu tai vesisade yllättämään. Vastaan tuli ryhmä saksalaisia. Koska minun oli helpompi väistää, kiipesin hieman sivulle. Täällä alpeilla kuuluu asiaan, että vastaantulijaa tervehditään, oli sitten vieras tai tuttu.

Eräs reitin osa, jota nousin, kulkee aivan jyrkänteen reunaa. Vapaata pudotusta oli aika reilusti. Aloin lähestyä huippua. Suuri puuristi, jollainen on miltei kaikilla huipuilla, näkyi jo selvästi. Jokunen ihminenkin siellä näkyi olevan. Oli sillä ristillä kokoa, kun sitä läheltä tarkastelin. Osissa oli näköjään tänne kannettu. Oli ukkosenjohdattimet ja kaikki. Istumapaikoista oli puutetta, mutta löytyihän sellainenkin lopulta. Joku lainasi kiikariaan. Kotikylä Seefeld oli siinä miltei jalkojen juuressa. Etelässä saattoi erottaa Inn-joen, joka pitkin saman nimistä laaksoa matkasi kohti Tonavaa. Suoraan Seefeldin kylän takana näkyi Hohe Munde (2661 m korkea). Sen takaa kohosi Zugspitze, Saksan korkein vuori. Saatoin kiikarilla erottaa valtavat lumikinokset sen huipulla. Alas tullessa poikkesin taas reitiltä. Olin erottavinani kallion seinämässä pienen metallilaatan. Siinä oli kahdeksan saksalaisen lentäjän matkan pää lähellä Reither Spitzen huippua. Kymmenen metriä lisää korkeutta, niin tätäkään laattaa ei olisi olemassa. Alas meno sujui mukavasti. Jano vaivasi, mutta edessä vähän alempana näkyi jo Nördlinger Hytte, pieni maja, jossa saattoi vaikka yöpyä ja siellä oli myös eräänlainen kanttiini. Majalla kävi kova vilske. Oli lomakuukausi elokuu. Tuntui koko Eurooppa olevan tällä majalla. Kun tuoppi oli tyhjä, niin mitäs täällä kauempaa. Suuntana laakso. Parin kilometrin päässä oli seuraava maja. Tässä oli näköjään kolmen reitin risteys. Korkeutta oli 1853 m. Sieltä alkoi polku, joka johti Reithiin.

Tällaista on maisema Salzburgin alpeilla.

Kylä oli 1130 m korkeudella. Juna, joka saapui Innsbrukin suunnalta, pysähtyi Reithin asemalle. En ollut ainoa vaeltaja, joka siellä nousi vaunuun. Hetken kuluttua olimmekin jo Seefeldissä.

Illalla oli kylässä suuret juhlat. Palokunnan soittokunta soitti ja sieltä täältä kuului reippaita tirolilaislauluja. Oli täysikuu ja itäisillä huipuilla paloivat sadat soihdut. Niitä oli sinne kannettu jo pari päivää. Tällaista ilotulitusta näkee harvoin. Näky oli kerrassaan valtava. Tällaisina iltoina laulettiin myöhään.

TUOHI

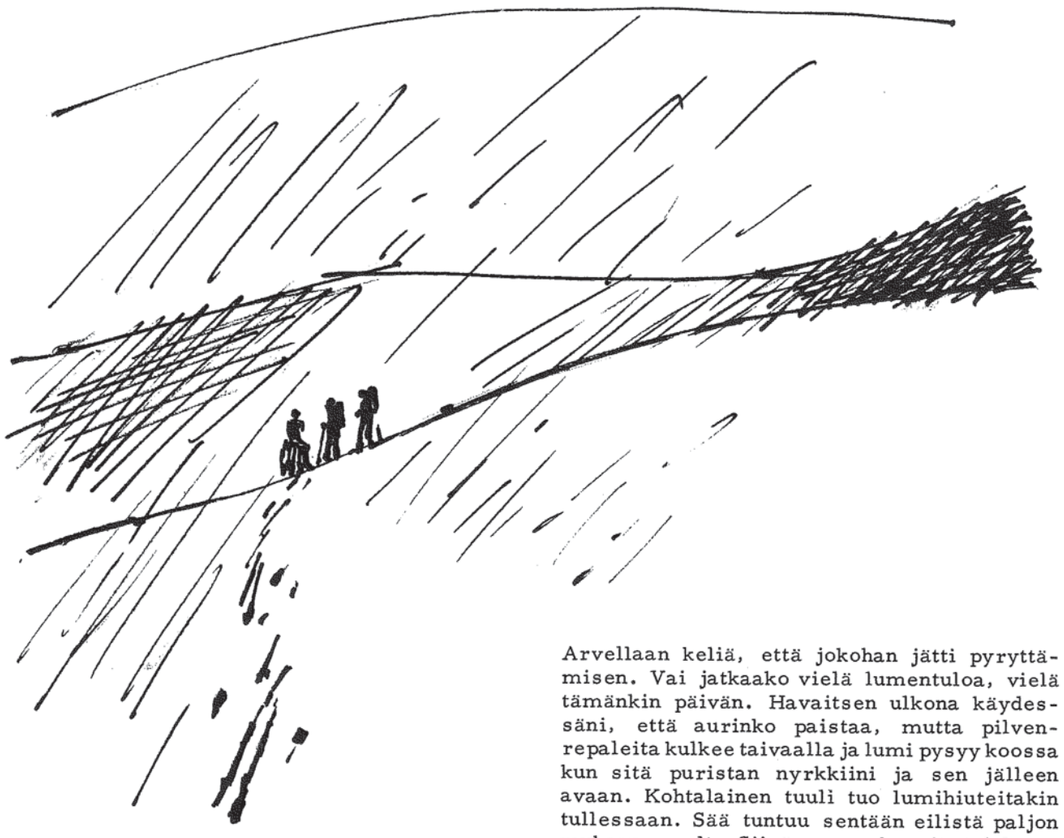
Tuohkosesta voi hädän tullen saada oivan keittoastian, sillä vedellä täytetty tuohkonen ei pala tulella, joten siinä saa veden lämpimäksi siinä kuin muussakin astiassa.

Paras tuohi saadaan vaarakoivusta, joka kasvaa mäntyjen seassa.

Tuohkosta tehtäessä on hyvä muistaa T.I. Itkosen neuvoma konsti. Tuohta pitää hangata tulen paahteessa, jolloin sitä voi taivutella ilman että se halkeaa.

Vaikean kelin vaellus

Erkki Ahokanto

Arvellaan keliä, että jokohan jätti pyryttämisen. Vai jatkaako vielä lumentuloa, vielä tämänkin päivän. Havaitsen ulkona käydessäni, että aurinko paistaa, mutta pilvenrepaleita kulkee taivaalla ja lumi pysyy koossa kun sitä puristan nyrkkiini ja sen jälleen avaan. Kohtalainen tuuli tuo lumihiuteitakin tullessaan. Sää tuntuu sentään eilistä paljon mukavammalta. Siinä aamuaskareita tehdessä ja rinkkoja pakatessa on yksi metsämiehistä käynyt kalanpyydystään kokemassa ja hiihtää pitkillä suksillaan ranta-ahdetta ylös kookkaanpuoleinen kala kädessään. Se on noin 60-70 senttinen made. Ennenkuin lähdemme eteenpäin, otan miehistä ja matikasta muistoksi kuvan. Eero ottaa seinustalta yhdet lähes kolmimetrisistä suksistakin kuvaan. Jokainen meistä olisi tällaisilla keleillä mieluummin hiihdellyt noilla pitkillä suksilla. Kello näyttää melkein kymmentä kun painumme jonossa alas Ylemmän Kiertämäjärven rantaa ja yli järven, kompasseissa Muorravaarakan ruoktun suunta. Olimme päättäneet luopua Anterin-Vongoivan suunnasta raskaan kelin takia ja jättää Vongoivan seudut seuraavan Saariselänretkemme kohteiksi. Heti järven ylitettyämme alkoi maasto kohota ja oli hyvin metsäistä, joten lumi oli syvää. Nousu Katipitselmille ei ollut helppoa. Aurinko katoaa kohta näkyvistä ja tasainen, lyijynharmaa pilvimassa peittää taivaan. Alkaa nakella lunta. Pian lumentulo lisääntyy ja ennenpitkää sitä tulee viistona sakeana pyrynä. Matkanteko on työlästä. On kuljettava vain kompassin mukaan, kun näkyvyyttä ei ole nimeksikään. Ylhäällä tuntureilla olisi lumi ohuempaa ja kovempaa, mutta missä ne ovat kun niitä ei näy? On vain harmaa kieppuva pyrynmyräkkä ja sen sisällä neljä tummaa hahmoa, jotka näyttävät häilyvän ja lepattavan silmissä. Jalat kiskovat raskaan painon alla suksia eteenpäin. Tierat kasvavat pohjissa. Tuuli nakkoo lunta kasvoihin, silmiin, korviin hupun sisään. Pyryn sisällä lentää korppipari raskaasti siivillään lyöden, kadoten heti näkyvistä. Ei ole säänhaltija meille nyt suosiollinen. Iltapäivän puolella heittää Veikko rinkkansa puunoksaan ja ryhtyy tulentekoon. Hiukan on sentään pyry hellittänyt. Syömme vähäpuheisina. Eero laulaa pienen laulunpätkän. Lähdetään taas. Jälleen lumentulo yltyy. Kasvot ovat märät, samoin kengät. Olo tuntuu nihkeältä. Rinkan remmit painavat olkapäitä. Keulamies tekee töitä kaikin voimin. Puolen kilometriä sitä jaksaa korkeintaan, sitten on jäätävä sivuun. Seuraava jonossa siirtyy ponnistelemaan uraa paksuun hankeen. Edessä näyttää häämöttävän jotain tummaa männyn kyljessä. Mikä möykky se on? Poro. Kuollut vasa. Ehkä ahman tappama. Peräpää jäätyneenä verestää. Nostettu männyn alaoksille ja korvat leikattu. Joku poromies tai rajajääkäri lienee leikannut, lähettääkseen korvat paliskunnalle, mikä käy selville korvamerkeistä. Niistä korvista voivat paliskunnat pitää lukua petojen tappamista poroista. Pyry laantuu jälleen. Näköalakin paranee. Tunturien jyhkeitä kyömyjä kohoaa edessä ja sivuilla. Tunturikoivua ja harvakseltaan mäntyä kasvava syväluminen rinne kohoaa edessä. Kuljemme jossakin Harrijoen laakson tienoolla. Tarvon vuorostani keulassa, vaivalloisesti tunkien jalkaa eteenpäin, polveen saakka ja paikoin melkein nivusiin ulottuvassa raskaasti vastustavassa lumessa. Äkkiä oikean jalan suksiside löystyy ja kenkä irtoaa suksesta. Siteen vaijeri on katkennut. Onneksi meillä on kaksi varavaijeria mukana. Saan Veikolta toisen ja sovittelen sen sukseeni. Se käy, vaikka onkin sen verran pitkä, että jää löysemmäksi kuin toinen. Toinen varavaijeri on myös kohta tarpeen. Eeron side ratkeaa samalla tavalla. Nousemme yhä ylöspäin. Lumi vähenee, mutta tuuli sensijaan lisääntyy. Hiihto kuitenkin helpottuu. Lumi on täällä Kannattamanuskan selässä sen verran kylmempää että luisto paranee. Päivä on kääntynyt illaksi, voimat huvenneet vähiin. Parasta on tehdä tuli ja syödä. Tultuamme alemmaksi, missä kasvaa taas mäntyjä ja on

keloja, keksimme paikan, jossa on vähemmän lunta ja honteloita keloja tulipuiksi. Siinä on myös tervaksinen kanto, ja siihen teemmekin tulen ja valmistamme illallista. Kello näyttää kahdeksaatoista. Sininen savu kohoilee hämärtyvään ilmaan. Paikka on mielestäni hyvin kaunis. Olemme rinteessä, missä kasvaa harvakseltaan lapinmäntyjä, joiden tuuheat havut kasvavat aivan alas asti, muodostaen mukavannäköisiä pesiä lumeen rungon tyvelle. Kun jälkiruokamustikkakeitto on syöty ja sukset voideltu, lähdemme taas matkaan. Maisema alkaa tulla yhä sinisemmäksi ja hämärtyä. Päätämme hiihtää suuntaa Muorravaarakan ruoktusta vähän oikealle, lännemmäksi, jotta tavoittaisimme Muorravaarakkajoen ennen kämppää. Silloin tiedämme, miltä suunnalta sitä etsiä kun tulemme joelle. Raskasta tarpomista on jatkunut tunti toisensa jälkeen. Alkaa jo olla pimeä. Väsymys alkaa painaa. Missä ihmeessä se joki on? Korpi vaan jatkuu samanlaisena. Pidämme kompassisuuntaa niin tarkkaan kuin voimme. Tuolla on joki. Ei, se oli vain joku pitkänomainen suolampi. Tarpominen pyryssä jatkuu. Yhä useammin on nojattava sauvoihin ja levättävä. Kyllä nuo sukset luistavat kehnosti, mietin. Äkkiä huomaan edessä suksen jäljen. Meidän suuntamme leikkaa sen viistosti. On melkein yhdensuuntainen. Jälki on lappalaisen tekemä.

Ell. Ylemmön Kiiltomäen kämppä 1966

Näemme sen kookkaista, epäsäännöllisistä somman jäljistä. Niillä on sellaisia itsetehtyjä koivukeppisauvoja, joissa on itsetehdyt sommat. Arvelemme kompassia katsellen jäljen johtavan Muorravaara kan ruoktulle. Lähdemme hiihtämään sitä myöten. Jälki ei kanna. Siitä on kevyt mies hiihtänyt pitkillä suksilla. Meitä raskaine rinkkoinemme se ei auta. Lisäksi huomaamme sen kohta alkavan kaartaa väärään suuntaan, liiaksi vasemmalle. Ties minkä ahman perässä on hiihtänyt. Jätämme latupahaisen ja jatkamme omaa suuntaamme. Puita ei paljon enää näy lumisateen läpi, on jo jokseenkin pimeä. Vain vähän matkaa näen lumen kajossa eteenpäin, mutta minulla on tunne, että olemme aivan lähellä jokea. Sen niinkuin tajuaa maastosta. Ja sitten, edessä on joki. Muorra. Lumen alla kiemurtelee epäsäännöllinen painuma, välillä kinoksia, sitten taas joitakin kuoppia lumessa peräkkäin. Sitten vain tasaista lumiaapaa. Käännymme etelään, seuraten jokea yläjuoksulle päin. Jalat eivät tahdo enää vetää. Sisua tarvitaan. Supe vain tarpoo ensimmäisenä, väsymättä, aukoen uraa tuohon loppumattomaan, pimeässä vaaleana kajottavaan aineeseen. Äkkiä tajuan, että jokea ei näy missään. Kaikki neljä miestä näyttävät yhtä neuvottomilta. Ympärillä on vain samanlaista aapaa, jossa joku männyn hahmo epämääräisenä erottuu silmään. Eiköhän panna tupakaksi, sanoo joku. Vedetään savut samasta tupakasta ja mietitään. Jonkun matkan päässä häämöttää jotain mustaa pienen harjanteen päällä. Olisikohan tuo kämppä, sanon toisille. Ellei ole, niin katsokaa joku paikka rakotulelle, sanon ja lähden pyrkimään kohti harjannetta. Niin, kyllä sitä on ruvettava nyt tekemään, ei tässä enää muuta, sanoo Veikko. On vaan vähän liian pimeetä jo, hän jatkaa. Kun pääsen harjanteen lähelle, näen että siellä on jokunen vanha kelo päällekkäin toisesta päästään. saaden silmän näkemään siinä jotain kämpän näköistä. Palaan takaisin ja samassa kuuluu pimeydestä huuto: "täällä on latu." "Minkälainen, onko selvä latu?", kysyn. "On rankka", vastaa Supe. Hän on tarponut vielä vähän eteenpäin ja löytänyt kovan ladun. Kun tulemme sinne toteamme, että latu on lumen alla mutta hyvin lumen läpi tunnettavissa. Lähdemme sitä hiihtelemään ja kohta olen tuntevinani nenässäni savun hajua. En ole kuitenkaan aivan varma tästä. Hiihtelemme taas jonkun matkaa ja silloin piirtyy äkkiä silmään välähtävä hehkuva viiva pimeydessä, joka samassa katoaa. Kipinä savutorvesta. Siinä on kämppä. Nousemme törmää ylös ja pudotamme vihdoin olkapäitä painaneet rinkat lumelle sekä irroittelemme sukset jaloista. Haparoimme ovea ja astumme sisään. Kämpässä on tuli takassa ja rautaisessa koukussa musta kattila. Tulen kajossa kyhjöttää lattialla takan vierustalla lappalainen ja jykevän pöydän ääressä istuu kaksi tyttöä sekä nuori mies. Laverilla olen erottavinani vielä toisenkin. Tekee mieli istahtaa laverille hetkeksi. Kello näyttää 20.30, siis kymmenen ja puoli tuntia on yhtämittaa hiihdetty. Siinä tervehdyksiä vaihdettuamme kuulemme, että ovat kelien ruvettua kehnoiksi jääneet odottelemaan niiden paranemista Muorralle. Lappalainen oli tullut viimeksi, muut ovat olleet pari vuorokautta kämpällä. Keittelemme mustikkasopat ja kahvitkin ja polttelemme hiipuvan takan kajossa, ihastellen kämpässäoloamme, mikä tuntuu verrattomalta vaihtelulta päivän tarpomiselle.

"TUNTURISUDEN JOIKU"

On tunturisudella suorat sukset,
kepeät kalhut
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Ja niillä hän hiihtää taitavasti
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Jos tunturisusi joskus kaatuu
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Niin tunturisudelle ei saa nauraa
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Sillä naurajalta ne housut kastuu
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
On tunturisudella suorat sukset,
kepeät kalhut
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Ja niillä hän hiihtää taitavasti,
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.

O i k a i s u l i i t e

Painatuksen jälkeen on havaittu lehdessä julkaistussa s u s i l u e t t e l o s s a olevan pari valitettavaa virhettä, jotka täten oikaistaan.
Sivulla n:o 8 tunturisusiluetteloon tehdään seuraava lisäys:

- - -

N:o	482/30/1965	S u h o n e n , Matti	Niittykumpu
"	483/31/1965	T a r p o n e n , Asko	Turku
"	484/32/1965	T a s k i n e n , Jaakko	Kuusankoski
"	485/33/1965	T a u r e´n , Harri	Turku
"	486/34/1965	T i i l i k a i n e n , Esko	Lahti
"	487/35/1965	T o i v o n e n , Annikki	Vanha-Ulvila
"	488/36/1965	T o u k o n e n , Eeva	Valkeakoski
"	489/37/1965	T u r u n e n , Antero	Myllykoski
"	490/38/1965	U u s i t a l o , Eila	Helsinki
"	491/39/1965	W ä ä n ä n e n , Aarno	Helsinki

- - -

Sivulla n:o 9 tunturisusiluettelo kasvaa yhdellä nimellä -

N:o 570/79/1966 N y m a n , Eino Nikkilä

- - -

Sivulla n:o 5 johtokunnan esittelyssä on mukana
P i r k k o Päivärinta

- - -

Ell. Ylemmön Kiviteollisuuden kämppä 1966

Näemme sen kookkaista, epäsäännöllisistä somman jäljistä. Niillä on sellaisia itsetehtyjä koivukeppisauvoja, joissa on itsetehdyt sommat. Arvelemme kompassia katsellen jäljen johtavan Muorravaarakan ruoktulle. Lähdemme hiihtämään sitä myöten. Jälki ei kanna. Siitä on kevyt mies hiihtänyt pitkillä suksilla. Meitä raskaine rinkkoinemme se ei auta. Lisäksi huomaamme sen kohta alkavan kaartaa väärään suuntaan, liiaksi vasemmalle. Ties minkä ahman perässä on hiihtänyt. Jätämme latupahaisen ja jatkamme omaa suuntaamme. Puita ei paljon enää näy lumisateen läpi, on jo jokseenkin pimeä. Vain vähän matkaa näen lumen kajossa eteenpäin, mutta minulla on tunne, että olemme aivan lähellä jokea. Sen niinkuin tajuaa maastosta. Ja sitten, edessä on joki. Muorra. Lumen alla kiemurtelee epäsäännöllinen painuma, välillä kinoksia, sitten taas joitakin kuoppia lumessa peräkkäin. Sitten vain tasaista lumiaapaa. Käännymme etelään, seuraten jokea yläjuoksulle päin. Jalat eivät tahdo enää vetää. Sisua tarvitaan. Supe vain tarpoo ensimmäisenä, väsymättä, aukoen uraa tuohon loppumattomaan, pimeässä vaaleana kajottavaan aineeseen. Äkkiä tajuan, että jokea ei näy missään. Kaikki neljä miestä näyttävät yhtä neuvottomilta. Ympärillä on vain samanlaista aapaa, jossa joku männyn hahmo epämääräisenä erottuu silmään. Eiköhän panna tupakaksi, sanoo joku. Vedetään savut samasta tupakasta ja mietitään. Jonkun matkan päässä häämöttää jotain mustaa pienen harjanteen päällä. Olisikohan tuo kämppä, sanon toisille. Ellei ole, niin katsokaa joku paikka rakotulelle, sanon ja lähden pyrkimään kohti harjannetta. Niin, kyllä sitä on ruvettava nyt tekemään, ei tässä enää muuta, sanoo Veikko. On vaan vähän liian pimeetä jo, hän jatkaa. Kun pääsen harjanteen lähelle, näen että siellä on jokunen vanha kelo päällekkäin toisesta päästään. saaden silmän näkemään siinä jotain kämpän näköistä. Palaan takaisin ja samassa kuuluu pimeydestä huuto: "täällä on latu." "Minkälainen, onko selvä latu?", kysyn. "On rankka", vastaa Supe. Hän on tarponut vielä vähän eteenpäin ja löytänyt kovan ladun. Kun tulemme sinne toteamme, että latu on lumen alla mutta hyvin lumen läpi tunnettavissa. Lähdemme sitä hiihtelemään ja kohta olen tuntevinani nenässäni savun hajua. En ole kuitenkaan aivan varma tästä. Hiihtelemme taas jonkun matkaa ja silloin piirtyy äkkiä silmään välähtävä hehkuva viiva pimeydessä, joka samassa katoaa. Kipinä savutorvesta. Siinä on kämppä. Nousemme törmää ylös ja pudotamme vihdoin olkapäitä painaneet rinkat lumelle sekä irroittelemme sukset jaloista. Haparoimme ovea ja astumme sisään. Kämpässä on tuli takassa ja rautaisessa koukussa musta kattila. Tulen kajossa kyhjöttää lattialla takan vierustalla lappalainen ja jykevän pöydän ääressä istuu kaksi tyttöä sekä nuori mies. Laverilla olen erottavinani vielä toisenkin. Tekee mieli istahtaa laverille hetkeksi. Kello näyttää 20.30, siis kymmenen ja puoli tuntia on yhtämittaa hiihdetty. Siinä tervehdyksiä vaihdettuamme kuulemme, että ovat kelien ruvettua kehnoiksi jääneet odottelemaan niiden paranemista Muorralle. Lappalainen oli tullut viimeksi, muut ovat olleet pari vuorokautta kämpällä. Keittelemme mustikkasopat ja kahvitkin ja polttelemme hiipuvan takan kajossa, ihastellen kämpässäoloamme, mikä tuntuu verrattomalta vaihtelulta päivän tarpomiselle.

"TUNTURISUDEN JOIKU"

On tunturisudella suorat sukset,
kepeät kalhut
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Ja niillä hän hiihtää taitavasti
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Jos tunturisusi joskus kaatuu
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Niin tunturisudelle ei saa nauraa
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Sillä naurajalta ne housut kastuu
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
On tunturisudella suorat sukset,
kepeät kalhut
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Ja niillä hän hiihtää taitavasti,
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.

Retkijaloilla jalkaretkille

Kulkuneuvot tarvitsevat huoltoa ja hoitoa, motorisoidut sellaiset katsastetaan jopa lakisääteisesti.

Retkeilijän kulkuneuvo on jalat, eikä se rasitus, johon ne vaelluksilla joutuvat, ole suinkaan vähäinen. Huoltakaapa siis kulkuneuvonne ajoissa retkikuntoon.

Ihminen on luonut kapeakärkisen kengän ja kaupungin joustamattomat kadut, jotka molemmat ovat täysin luonnonvastaisia ja ovat aikaansaaneet monet jalka- ja selkävaivat, joita tuskin on luonnonkansoilla. Näitä omia aikaansaannoksiamme emme voi olla käyttämättä, mutta vastapainoksi on jaloille järjestettävä joustavampaa liikuntaa. Parasta jalkavoimistelua on kävely avojaloin. Kävelkää siten kesäisin mahdollisimman paljon. Pehmeät kotitohvelit voi myös vaihtaa avojaloiksi, tai sitten terveyssandaaleiksi, joiden puupohja on anatoomisesti oikein muotoiltu. Kipristelkää varpaita ja pyöritelkää nilkkoja milloin siihen vain on tilaisuus. Kapeakärkinen kenkämuoti alkaa tosin nyt olla vanhanaikaista, mutta muoti tapaa toistaa itseään.

Päivittäinen jalkahoito sujuu huomaamatta muun vartalon hoidon ja puhdistuksen yhteydessä. Muistakaa kuitenkin kuivata huolellisesti ja jos on taipumusta hikoiluun, käyttäkää jotakin hikoilua estävää jalkapuuteria pesun jälkeen. Jos jalkanne väsyvät helposti, löytyy erilaisia virkistäviä voiteita ja öljyjä, joita voitte pesun jälkeen voidella jalkaterään ja sääriin. Sukkien puhtautta ei päivittäisen jalkahoidon yhteydessä saa unohtaa.

Vähintään kerran viikossa vaativat jalat perusteellisempaa huoltoa. Silloin ne saavat pesun sijasta kylvyn, ja kylpyveteen lisätään öljyä, joka virkistää ja elvyttää verenkiertoa. Kylvyn jälkeen kuivataan jalat huolellisesti ja pyyhkeellä työnnetään arat kynsinauhat alas. Sen jälkeen hangataan raspilla kovettumat, kynnet leikataan ja viilataan hiekkapaperiviilalla tasaisiksi. Lopuksi levitetään jaloille jalkavoidetta, joka hierotaan ihoon.

Liikavarpaiden hoitaminen on paras jättää alan asiantuntijan tehtäväksi, samoin kuin muutkin vakavamman tuntuiset jalkasairaudet, kuten jalkasienet, kynsitulehdukset ym. Jalkahoitolassa annettu hoito ei ole mitään ylellisyyttä. Samalla saattaa paljastua seikkoja, jotka eivät kotihoidossa ole tulleet esille. Ainakin ennen vaellusretkeä olisi aiheellista hoidattaa jalat.

Retkijalkahoito ei mitenkään poikkea päivittäisestä jalkahoidosta. Olosuhteet tosin saattavat olla hieman toiset kuin kotona, kylpyvesi kylmää tai se puuttuu kokonaan. Siltä varalta on hyvä ottaa retkelle mukaan joitakin kosteuspyyhkeitä, esim. Savett, tai pyyhkiä jalat eau de colognella. Jalkahiki ei tunnu miellyttävältä retkikumppaneiden nenään. Jalkapuuteria on syytä käyttää jo hiertymienkin ehkäisyyn. Niiden hoito on taas oma lukunsa, mutta parempi ehkäistä kuin parantaa. Vaihtakaapa sukkanne kyllin usein puhtaisiin, ja jos puhtaat loppuvat, käy se pyykinpesu retkelläkin. Retkijalkineet ovat kyllä huolella valitut, mutta nekin voivat heittäytyä epämukaviksi, jos jalkahoito laiminlyödään.

Eipä siis anneta retken epäonnistua vain sen takia, että kulkuneuvo ei ole huollettu.

Pirkko Laakso

Vastakohtien yliperä

Silloin kun lomallasi haluat hukkua liikenteen aiheuttamaan meluun, älä suuntaa kulkuasi Lappiin.

Jos haluat mieluummin lomapäivinäsi syöttää Pietarin kirkon edustalla kyyhkysiä kuin kotimaasi ylänköjen itikoita, pysyttele silloinkin etelässä.

Mikäli olet enemmän kiinnostunut isänmaasi yliperän taimenista kuin etelän hiekkarantojen saalistusmatkoista, niin lähde silloin tunturien maahan.

Siellä et ehkä ensi ihastuksen jälkeen heti näekään erikoisuuksia, joita muualla on tarjolla. Mutta ole optimisti ja harjoittele etsimistä.

Sisua ja vaivaahan se kaikki vaatii. Mutta kannattaa siitä huolimatta. Ensimmäisen huipun valloittamisen jälkeen myönnät sen itsekin. On avaruutta - ei ahdistusta...

Sateinen harmaa päivä voi joskus yllättää sinut. Tapahtumattomuuden kehä näyttää laskeutuneen ympärillesi. Näinkin voit tuntea. Mutta irroitapa silloin kalavälineesi rinkan sivusta ja astele kirkasvetisen lompolon rantaan. Jos vain Lapin kalajumalat ovat suosiollisia, huomaat nopeasti miten näennäistä harmaus on ollut. Siiman kiitäessä pitkin ja poikin virrassa on vaikeata olla tyynenä. Kenties saaliin jalo laatukin on vielä omiaan lisäämään kiihkoa.

Tunturin alarinnettä vaeltaessasi voit alhaalla laaksossa nähdä porotokan soluvan eteenpäin. Sen päämäärästä ei ole tietoa, mutta jäkälämatot toimivat selkeänä tienviittana.

Jos olet oikein onnekas, saatat joutua kotkan, lintujemme kuninkaan, leijailun todistajaksi. Mahtava silhuetti kaukaisuudessakin.

Suurimman väsymyksen hetkellä saattaa edessäsi kyyhöttää harmaa autio kämppä. Mahtoivatkohan entisajan linnatkaan herättää asujissaan samanlaisia tunteita kuin nämä harmaat mökkiraihnat täällä kairoilla.

Ja aurinkoa päivällä sekä yöllä.

Suureet ovat täällä erilaiset. Tähän ulottuvuuteen on astuttava koko sydämellä. Tällöin voi löytää jotain sellaista, jota muualta on vaikea tavoittaa. Kannattaa yrittää.

Pentti Nummikaski

Heinäkuun puolivälin tienoilla aloitettiin Susi-Kyrössä talkkotöinä Äkäslompolosta siirretyn honkapirtin perustus- ja rakennustyöt, ja kun hanttihommat loppuivat ja honkahirsiä ryhdyttiin numerojärjestyksessä paikoilleen sovittelemaan ja näin Susi-Kyrön ensimmäinen aikaansaannos erämajan muodossa alkoi hahmottumaan, päätimme Vilin kanssa lähteä vaellusmatkalle, suuntana ja päämääränä Hetta. Tämä helppokulkuinen ja hyvin merkitty reitti minua kiinnosti, koska aikaisemmin en ollut tällä suunnalla retkeillyt, ja Vilikin oli jo toistakymmentä vuotta sitten reitin Hetta-Pallas eräänä kevättalvena hiihdellyt, joten matka meille kummallekin oli uusi elämys.

AARE ORHANEN:

Metsänvartija Montellin Pallakselle rakentama kämppä lienee vierailijoiden lukumäärässä aivan johtopaikoilla. Se toimii sekä autiotupana että tekstiilihiihtäjien kahvinkeittopaikkana.

Talkootöissä ja muuallakin

Vaellusretkemme siis alkoi heinäkuun lopulla kauniina iltapäivänä, ja lähdön hetkellä Petterin kuvakoneen suristessa Brita luovutti taiteilija Väiskin näppärissä sormissa muovaillut talkoomerkit lähtijöille. Jälleennäkemisen merkeissä hyvästelimme talkootöitä loppuun suorittamaan jääneet tunturilatulaiset, joiden joukossa oli useita minulle ennestään tuntemattomia, mutta nyt jo varsin läheisiä, reiluja nais- ja miessusia.

Huomioni mukaan varsinkin talkootöissä läheinen tunturivaeltajain yhteenkuuluvaisuus ja yhteen hiileen puhaltaminen selvästi ilmenee ja on tunnusomaista. Jopa läpikulkumatkoilla liikkuvat tunturilatulaiset tämän selvästi osoittavat, koska nytkin puheenaolevalle talkootyömaalle poikkesi pari tamperelaista latulaista, kaksi rotevaa sutta, jotka aamupäivän ahkerasti meitä auttoivat puutavarain lajittelussa ja jättivät emännälle sopivaa suuhunpantavaa yhteiseen käyttöömme. Näin talkootöistä puheenollen mielestäni latulaisten pitäisi kunnia-asianaan ja velvollisuutenaan osallistua talkootöihin Susi-Kyrössä, jossa lähivuosien aikana rakennustoiminta tulee jatkumaan, sillä muutaman päivän ripeä työskentely omin eväin lienee parempi kuin esim. 100 mk:n rahalahjoitus.

Alussa mainittuna iltapäivänä ensimmäisenä tavoitteenamme oli Montellin maja - Pallashotellin turistien lähin eräretkimaja. Maja on kuitenkin nykyistä yhä kasvavaa retkeilyä varten liian pieni sekä lisäksi kovin huonokuntoinen ja rappiokunnossa, joten toivottavaa olisi, että paikalle rakennettaisiin aivan lähitulevaisuudessa kunnollinen erämaja. Majan laverilla nukuimme kuitenkin hyvin kolme vaeltajatyttöä seuranamme ja seuraavana aamuna puurot ja kahvit keitettyämme Vili ja minä läksimme etenemään hyvin viitoitettua polkua Vuontiskeron rinteille ja edelleen tavoitettamme kohti. Vaellusreitti on kauttaaltaan aikanaan erittäin onnistuneesti suunniteltu ja on varsin sopiva alotteleville Lapin kävijöille. Reitin varrella saa nauttia Lapin lumoavasta luonnosta tuntureineen, monine tunturijärvineen ja -jokineen. Montellin majalta sopivan matkan päässä sijaitsee ensimmäinen mainio kahvinkeittopaikka Suaskuru, jossa ties kuinka monet kahvit on vuosien varrella keitelty. Onpa paikan lähellä kulkevassa puropahasessa syvänne, keitin- ja juomavettä varten sopiva kaltio. Täältä vaelluksemme jatkui rehevän kuusimetsäalueen halki Suastunturille, ja kauniin vaellusilman vallitessa iltapäivällä ajoissa saavuimme Pahankurun hyväkuntoiselle erämajalle. Sitä ennen Hannukurussa hieman harhailimme, kun kurussa virtaavan Hannujoen ylityskohta oli vähän epäselvä. Mutta selvisi sekin aikanaan, että vastakkaisella rannalla kasvava kapeassa porraspuussa ikäänkuin sulkuna oleva koivu oli kierrettävä. Mainitun erämajan läheisyydessä oli leiriytyneenä kymmenkunta NNKY:n naista, jotka olivat vaellusmatkalla Hetta-Keiniö. Tytöt olivat majalle saapuessamme lähimaastossa tutustumisretkellä, sillä seutu tarjoaa paljon mielenkiintoista nähtävää, mm. Kellotapulit sekä Pahtajärvi, jossa on mukava ottaa virkistävät uintikylvyt päivän vaelluksen päätteeksi. Iltaateriaa valmistellessamme eräs seurueen neitonen tiedusteli Vilin puseroon neulotun sudenpääkuvion merkitystä, ja tietysti selostimme, että semmoisen susimerkin omistaja on jo miltei täydellinen erämies ja Lapin tuntija. Kuinkas ollakaan, Vilin kanssa emme onnistuneet präiskäleitten valmistamistouhussa, koska paistaessa taikina auttamattomasti liimautui kiinni peltisen retkipannun pohjaan, ja tästäkös neitonen sai aiheen huomauttaa, että tunturisusia muka olemme ja ei edes präiskäleitä osata paistaa. Muuta neuvoa ei ollut kuin jättää taikina-annos yön ajaksi "sakoamaan" ja aamulla kyllä paistaminen kävi laatuun. Mainekin samalla pelastui. Maittavia ja täyttäviä präiskäleitä aikamoisen pinon nautittuamme jatkoimme matkaa, sivusimme Outakka-tunturin, samoin

lappia

katsoa siniseen iltaan
taivaan yhtyvän huippuun
siniseen tietää
jossakin siellä
pisteessä pienenä vihurin sylissä
arkea vailla
puhtaana paljaana
ehyenä
nähdä valkeus aamun
kimallus kiteen
auringon hyväily tuulen kosketus
osata jaksaa
tajuta
tuonne tuonne ylös
kirkkautta liki
avaruuden helmassa
silmäni suljen
sydämeni liian täynnä
osaanko osaanko kiittää

vuokko raita

KÄSIIN JA JALKOIHIN

✱ Kun ruskavaelluksella sataa eikä ole käsineitä, alkaa palella sormia ja se ei ole mukavaa. Sama on asia, kun joutuu tiskaamaan kupposiaan kylmässä vedessä. Pitäisi olla mukana pesukäsineet. Niitä on ja ne eivät ole kalliita. On saatavissa lääkärien muovisia kertakäyttökäsineitä, joista alan liike nyppää vain muutaman kympin penneissä. Ne mahtuvat pieneen tilaan ja täyttävät tehtävän.

Ken pelkää jokien yli kahlatessaan liukastuvansa niljakkaisiin pohjakiviin, turvautukoon tallukoihin. Huopa ei lipeä. Miksipä ei kannattaisi ottaa mukaan varsinkin kalastelupitoiselle retkelle kumisaappaiden päälle vedettäviä huopasyylinkejä. Miten ne saa marssitauolla kuivaksi, jääköön tässä ratkaisematta. Pitikin neuvoa vain keino liukastelua vastaan.

✱ Älä koskaan lähde yksin tunturiin.
Varustaudu aina pahimman varalle.
Älä koskaan yliarvioi kykyjäsi.
Opi tuntemaan luontoa.
Kunnioita tuntureita.

Tappurin majan, jossa emme poikenneet, vaan taivalsimme Siosjoelle saakka, jossa aamukahvit keittelimme sekä tovin lepäilimme ihaillen kirkkaan kuulakkaan aamupäivän kauneutta ja luonnon suurta rauhaa. Leppoisasti vaellellen nousimme Ounastunturin Pyhäkerolle, jossa oli tilaisuus ja suuri nautinto silmäillä ympärilleen joka taholla avautuvia maisemia, Lapin sinisille vivahtavia tuntureita kuruineen, laaksoineen ja vesistöineen. Tänne siintää kaukaisena Käsivarren laajat tunturit.

Pyhäkerolta alkaa aikamoinen alamäki, jota jatkuu kilometrikaupalla aina Pyhäkeron erämajalle saakka. Vielä vajaat 10 km taivallettuamme olimmekin Ounasjärven rannalla, vastapäätä Hetan kirkonkylää, ja mikään ei tässä vaiheessa ollut suurempaa nautintoa kuin riisua hikiset vaatteet yltään ja heittäytyä järven kirkkaaseen, vilpoiseen veteen. Ilta oli kaunis ja valoisa ja meillä ei ollut mitään kiirettä, vaan oleilimme rannalla pitkän tovin. Aikanaan kuitenkin paikkakuntalaisen veneellä ylitimme järven ja saapastelimme Vilin ennestään tuttuun yksityisen taloon, jossa meidät otettiin ystävällisesti täysihoitoon. Seuraavana aamuna Vilin oli palattava pääkaupunkiin, mutta minä jäin vielä vuorokauden ajaksi paikkakuntaan tutustumaan, ja näkemisen arvoisia kohteita olikin riittämiin, mm. kaunis kirkko, Ungelon torppa sekä Ounasjärven rannalla sijaitseva leirintäalue, mikä on mielestäni luettava parhaimpiin ja tarkoituksenmukaisimpiin. Myös Suomen Matkailuliiton uusi matkailumaja sijaitsee Ounasjärven rannalla erittäin edustavalla paikalla.

Poikkesin myös täällä ja ennestään tuntemani emäntä esitteli talon kaikin puolin ja sain nauttia majan mallikelpoisen saunan ihanista löylyistä. Täältä Hetasta käsin olisi mukava vaellella esim. Nunnaseen, mutta tähän ei minulla ollut tällä kertaa aikaa varattuna. Kuitenkin linja-auton kyydissä kävin Koutokeinossa kääntymässä, ennenkuin suuntasin matkani takaisin kotipuoleen.

Kaikin puolin antoisaksi ja virkistäväksi tämäkin talkoovaellusmatka muodostui itse kullekin, ja Lappi vetää meidät täältä etelän seuduilta jatkuvasti takaisin tuntureihinsa monia, monia kertoja. - Nuorten, reippaitten vaeltajain ja eränkävijöitten määrä tulee vuosi vuodelta lisääntymään ja vanhemmatkaan eränkävijät eivät hevin jätä tuntureitaan ja poronpolkujaan.

Liikennöitsijät Eskelinen Rovaniemeltä ja Lauri Vähälä Oulusta kuljettivat maksutta Lapin lasten joulupaketit perille Helsingistä saakka. Tunturilatu ry:n naistoimikunta kiittää liikennöitsijöitä sekä kaikkia lahjoittajia ja puuhassa eri tavoin mukana olleita uhrauksista ja vaivannäöstä. Naistoimikunta toimeenpanee tänäkin vuonna keräyksen joulupakettien saamiseksi Lapin lapsille. Toivottavasti kaikilla on tälläkin kertaa tilaisuus olla yrityksessä mukana.

Syömäkelpoisia tunturikasveja

Tuskinpa niin hyväuskoista "etelän varista" tunturien maahan vaeltelemaan tuleekaan, että hän uskoisi retkeilyjensä aikana pääasiallisen elantonsa saavansa omatoimisella "paikallishankinnalla". Mutta tuntureissa taivaltaessaan ja eväsrinkan selkää ja olkapäitä painaessa ja erikoisesti eväitten käydessä vähiin - ja kalaonnenkin ollessa samanaikaisesti selin - lienee yhden jos toisenkin tunturivaeltajan mieleen noussut ajatus, että olisikohan näissä karuissa maisemissa mitään sellaista luonnonantia, joka sopisi suuhun pantavaksi.

Eikä tunturien vähälajinen ja vaatimaton kasvisto aivan syömäkelvotonta olekaan, joskin siitä on tietysti vain varsinaisen eväsmuonan pieneksi jatkeeksi tai ehkä paremminkin höysteeksi.

Soilla runsaana kasvava muurain eli hilla, kuten sitä Lapissa kutsutaan, on kypsän keltaiseksi syyspuolella kesää kerittyään herkku, jonka aroomi on hienoimmillaan juuri suopursun tuoksuisella suolla. Senhän toki kaikki tuntevatkin, ettei marja sen enempiä esittelyjä kaipaa. Sietää vain varoa poimintatuoreeltaan sen syömistä ihan mahamäärin, koska marjahappo saattaa ylenpalttisen runsaassa mässäilyssä tehdä ikenet aroiksi, jopa pahimmillaan aiheuttaa mansikkakuumeeksi sanotun kuumeisen pahoinvointipuuskankin. Tätä pahoinvoinnin lajia sanotaan mansikkakuumeeksi sen takia, että sen helpoimmin saa metsämansikasta (ja myös mesimarjasta).

Viinimarja eli herukka on tietysti myös herkkua, konsa vain marjainen pensas vaelluksen varteen sattuu. Ja sopivilla mailla sitä sattuu kyllä. Punainen viinimarja kasvaa ja tekee marjaakin vielä Porojärven laaksossa saakka. Hieman etelämpänä sitä saattaa tunturimaiden rehevissä puronvarsilehdoissa tavata väliin runsaahkostikin.

Mustikkaa riittää paljakkaan saakka, joskin se siellä on jo hyvin maanmyötäistä ja kevät-

Susi! Ovatko käpälät kunnossa?

JALKAHOITOLA **HALLUX**

Fredrikinkatu 20. Puh. 634 550

hallojen vuoksi harvemmin marjovaksi ehtivää. Puolukka sen sijaan marjoo melko yleisesti vielä paljakkamaissakin ja tarjoaa loppukesällä mahdollisuuksia vitamiinipitoisiin jälkipaloihin yksinkertaisten eräeväitten päätteeksi. Poimintatuore puolukkakin runsaasti syötynä saattaa tehdä ikenet aristaviksi, joten on syytä muistaa pysyä kohtuudessa puolukallakin herkutellessaan.

Parempien marjojen puutteessa käy kaikkialla kasvava variksenmarja eli kaarnikka (Empetrum nigrum) myös poskeen pantavaksi. Eihän se järin maukas ole, mutta syömäkelpoinen sentään. Ja tuntureissahan on monet muutkin elämänvaatimukset opittava punnitsemaan uudesti kruunatuin mitoin.

Metsä-Lapin sianpuolukka - jauhopuolukka - sen paremmin kuin sen tuntureilla kasvava sukulainenkaan, tunturi-sianmarja (Arctostaphylos alpina), eivät käy syötäviksi. Ei niissäkään muuta vikaa ole kuin mauttomuus.

Suopaikoilla väliin taajana viidakkona kasvavan juolukan marjat sopivat erinomaisesti janoisen ja uupuneen matkamiehen piristeeksi. Juolukassa on vielä se hyvä puoli, ettei sen poiminnassa tarvitse kumarrella läheskään yhtä syvään kuin vähempivartisten mustikan ja puolukan marjoja hamuillessaan. Jotkut sanovat, että juolukka muka aiheuttaisi pyörrytystä; mutta pullolleen pitää mahansa pistellä, ennenkuin juolukansyönnistä semmoisia seuraamuksia voi koitua. Muutama kourallinen - siis sen verran kuin on juuri parahilleen piristykseksi - ei missään tapauksessa aiheuta mitään kielteistä.

Nimenomaan janossa on hyvä muistaa, että eteläisen suolaheinämme lähisukulainen tunturihapro (Oxyria digyna) on hapahkoine makuineen erinomainen janonsammuttaja. Hapron lehtiä pureskellessaan saa näet samalla hiotessaan menettämiään suoloja takaisin. Leirinuotiolla oltaessa haproa voi kerätä enemmänkin ja keittää kattilassa kuten pinaattia. Makukin on hieman samanlainen, hapron ehkä hieman kirpeämpi kuin pinaatin. Tällöin sopii sekaan ottaa - samoinkuin tietysti siltään pureskeltaessa - myös eteläisen niittysuolaheinämme leveälehtistä tunturimuotoa (Rumex acetosa ssp. alpinum). Vahinko vain, että hapro karttaa karuja maita ja

Pikariisi

Istuimme Laurin kanssa Harakanpesän karvalakkipuolen uunin ääressä, Lasse kantoi ulkoa lumisateesta puita ja Veikko oli päässyt herrojen puolella asustelleen pyssymiehen kanssa teerestä metsoon. Meillä Laurin kanssa oli pikariisipanos hellalla.

- Se on merkillinen otus ihminen, kun sen kaikkien söpötysten tulee olla lämmintä, pohti Lauri.

- Hyvä, että päästiin heti alkuun sopantekovuorolle, minä en ainakaan tuolla ulkona saisi syntymään kuin kahvinplöröt, olin luottamuksellisesti rehellinen minä.

- Minulla on kans niin hyvä vaimo, ettei minustakaan. Sota-aikana oli pakko laittaa itse ruokaa.

- Kerran koetin tehdä makkarakastiketta ja kun se oli valmis, sanottiin, että nyt poika keksi venyvän käsitteen.

- Mutta ruoka se on vaan välttämätöntä, kyllä sitä pitäisi osata tehdä. Aina on ollut sen verran tyttöjä mukana, että on sapuskat täällä saanut. Olis pitänyt nytkin vain. No, eiköhän tästä valmista sentään tule, kun on kunnon puut ja sentään vain tuota pikariisiä. Kas mokoma, kun ei jo pehmene. Vielä se vain maistuu ihan pellille.

- Joo, ei tää vielä ole.

- Sota-aikana kerran meidän porukasta lähti yksi oikea erämies hirveä ajamaan. Me oltiin laavuilla partiomatkalla ja se sai kiikariinsa hirven. Meinasi tietysti, että nyt hankitaan kavereitten syötäväksi lihaa. Niin se meni sinne metsään ja me muut nukuttiin siinä laavulla. Meni se yökin ja tuli aamu, ja kun piti lähteä, niin huomattiin, että se hirvenajaja oli poissa. Vähän me siinä ihmettelimme, että mies koko yön on hirveä ajanut, mutta ajateltiin, että se kun oli vanha erämies, niin oli saanut tietysti sellaisen ajohimon, ettei päästänyt hirveä vaikka aamu tuli. Piti kuitenkin lähteä ja ei siinä auttanut muu kuin panna etsintäpartio hakemaan sitä hirvimiestä... Hei, maistetaan välillä. Ei, täähän kummaa pikariisiä on.

- Näistä ei aina ole takeita, pannaan lisää pökköä alle. Niin, miten sitten...

- Joo, pian me löydettiin sen suksenjäljet. Mies oli hiihtänyt edestakaisin sinne ja tänne. Lopulta yksi meistä huomasi, että yhden lammen jäällä makaa mies. Se oli se meidän kaveri. Se oli kiertänyt ja kiertänyt ihan siinä meidän lähellä. Oli sotkenut suunnan, eikä osannut tulla laavuille. Siinä hän sitten oli mennyt lammesta juomaan ja se oli ollut viimeinen pisara. Se on varmaan sillä tavalla, ettei pidä loppuun väsyneenä juoda kylmää. Se tappaa siihen paikkaan.

- Maistetaans taas...

- Tää ei o´ ainakaan pikariisiä...

Lasse, joka ei paljon puhu, tuli sisään ja tokaisi epätavallisen liukassanaisesti:

- Te olette jo kolme tuntia istuneet siinä ja kertoneet sotajuttuja. En minä enää viitsis noita puita kantaa...

- Kolme tuntia, älä pane halvalla kelloseppää...

- Kolme tuntia niin.

- Sä taidat olla oikeassa. Mitähän ihmeen tökättiä meille on myyty pikariisinä.

- Annas, kun mä maistan kuitenkin, lämpeni Lasse.

- Ota tuosta, itse ryyppäsin vasta, sanottiin Nummisuutareissa.

- Pankaa suolaa.

- Aijuu, suolaahan pitää joka sopassa olla.

- Ans ny´ kun mä taas maistan. Aash, hitto kun on kuumaa... juu... tää on valmista... Hei, Veikko, tule sinäkin syömään, tää on valmista jo...

Erkki Wiksten

on niin ollen esim. Saariselällä ylen harvinainen. Käsivarren kärjessä päin sitä sen sijaan on ihan olemalla.

Tietysti sitten Lapissakin sienet ovat syötäviä siinä kuin etelämpänäkin. Kannattaa vain opetella tuntemaan sieniä. Syömäkelpoisten sienten valinnassa ovat porot hyviä oppaita: yleensä se, mikä kelpasi porolle, olisi käynyt ihmisellekin. Täytyy siis vain olla poroa kerkiävämpi sienestäjä. - Sienistä muuten saa erinomaisia tikunnenässä nuotion hohteessa paistamalla - siis samaan tapaan kuin kalaakin paistetaan tulenhohteessa. Varsinkin tatit ovat tällä tavoin valmistettuina verrattomia. Älköön unohtuko sitten myöskään tunturimaiden väinönputki (Angelica archangelica). Väinönputken nuori varsi kuorittuna on herkkua, jota etelänkin ihmiset varmaan söisivät, jos saisivat. Lappalaisten keskuudessa väinönputki on niin ankarassa arvossa, että poromiehet tuovat tunturista tullessaan sen juuria kotakylän tytöille tuliaisiksi. Onko tässä tunturimiesten tavassa takana enemmänkin kuin vain kohtelias ele, se on jo salaista Lapin tietoa. Mainittakoon kuitenkin, että alppien mailla, missä väinönputki myös kasvaa, sikäläisten luostaritislaamojen tuotteista vastaavat luostariveljet ovat jo ammoisista ajoista saakka käyttäneet kuulun munkkilikööriinsä mausteeksi väinönputken mehua. Ja munkkilikööri, kuten tunnettua, on niin hienoa likööriä, että alkoholikulttuurin asiantuntijat sanovat olevan suorastaan alkoholivandalismia nauttia munkkilikööriä muutoin kuin naisseurassa.

Akseli Valta

PS. - Väinönputki, mikäli aikoo sen makuun tutustua, pitää opetella tuntemaan, ettei vain ainakaan missään tapauksessa sekoita sitä eteläisemmässä Lapissakin vesien varsilla kasvavaan keisoon (Cicuta virosa). Viimeksi mainitullakin on miltei porkkanan vahvuinen juurakko, joka kuulemma maistuukin äitelän makeahkolta, mutta on - samoin kuin koko kasvi - niin myrkyllinen, että sen pureskelusta´oikenee koivet - vain koivet.

KYÖKIN PUOLELTA

TUNTURIEN TUNTUMASSA vai liekö ollut peräti huipulla syksyn värien ensiloimussa kiteytyi keskustelu, jonka tuloksena seuraavassa yritän hieman koota ajatuksia ja makuelämyksiä muutamista kehittyvän elintarviketeollisuutemme lähinnä retkeilijöiden käyttöön mahdollisimman tiiviiseen muotoon pakatuista elintarvikkeista.

Tarkastelun alaisena ovat MIX-pussit, sarja käsittää 9 eri lajia, nimittäin eturuoka eli suolaiseksi palaksi peruna-, herne- ja makaroonikeittoa.

Hernekeitto annos 125 g, 410 kcal.
Perunakeitto " 86,2 ", 230 "
Makaroonikeitto " 76,2 ", 250 "

Valmistusohje on seuraava: pussin sisältö sekoitetaan 8 dl:aan kiehuvaa vettä, lisätään 100 g lihasäilykettä ja annetaan kiehua 15 minuuttia.

Jälkiruoka- eli makeita keittoja taas edustavat mustikka- ja sekahedelmäkeitot.

Mustikkakeitto annos 100 g, 366 kcal. sekoitetaan 5 dl:aan kiehuvaa vettä ja keitetään noin 6 minuuttia.

Sekahedelmäkeitto annos 100 g, 339 kcal. sekoitetaan 5 dl:aan kiehuvaa vettä ja keitetään noin 8 minuuttia.

Sarjasta löytyy seuraavaksi kaura- ja mannasuurimovellit, annos 143 g, 630 kcal.
pussin sisältö sekoitetaan 8 dl:aan kiehuvaa vettä ja keitetään 10 minuuttia.

Juomista, suklaajuoma annos 50 g, 225 kcal.
pussin sisältö sekoitetaan 4 dl:aan kiehuvaa vettä ja kiehautetaan pari minuuttia hämmentäen.
Maitoa taas saadaan, kun pussin sisältö ja 3 dl kylmää vettä sekoitetaan ja annetaan seistä jonkun aikaa, annos 30 g, 150 kcal.

Kuten tarkkaavainen lukija huomaa, niin valmistus on erittäin vaivatonta ja energiaa saadaan melko mukavasti.
Makuelämykset näin kaiken runsauden keskellä täällä etelässä (perunakeittoa lukuunottamatta) tuntuivat melko maittavilta, vellit ja suklaajuoma jopa herkullisilta. Kun nyt sitten yrittää eläytyä niihin olosuhteisiin, joissa siellä Lapinmaalla ateriamme valmistamme ja nautimme, niin kannattaa kokeilla. Älkää nyt kuitenkaan koko ruokavaliotanne näiden turviin rakentako, vaan harkiten hangille. Makuasiathan ovat yksilöllisiä.

Kokeilumieltä toivoen, Eva Ratia

KEITTIÖOIVALLUKSIA

RÄISKÄLEET kuuluvat monen eräretken ruokalistaan. Niiden valmistukseen liittyy usein kuitenkin pientä epäonnea, kun puuttuu sellainen tärkeä tekijä kuin kananmuna. Kuohkeaksi saatte plätärinne, jos lisäätte juuri ennen paistamista Samarinia taikinaan noin pussillisen (sellaisen, joka pannaan lasilliseen vettä, kun juodaan Samariini-juoma) puolta taikinalitraa kohti. Plätärit irtoavatkin pannusta nyt melko mukavasti.

JÄLKIRUOKAHYYTELÖÄ kannattaa ottaa kokeeksi retkimuonan joukkoon. Sitä on kaupoissa erinimisenä (mm. PAI). Sen voi tietysti valmistaa ohjeen mukaan hyytelöksi, mutta lisäämällä runsaammin nestettä on tuloksena sitruuna-, appelsiini-, vadelma- tms. keitto puuron päälle. Eikä keittoa tarvitse edes jäähdyttää, koska se valmistetaan kylmään veteen.

RETKITULET eivät syty aina niin nopeasti kuin nälkä vaatisi. Silloin on hyvä olla rinkassa muutama pussillinen velli- ja puuroseoksia, jotka sekoitetaan kylmään nesteeseen. Niitä löytyy mm. Hgin Kalevankatu 17. olevasta Reformi-Keskuksesta. Pusseissa esiintyy sellaisia nimiä kuin FINI, AURORA, Kindergriessbrei, Dr. Ritters 4-Kornschleim ja Murkina.

MAITOPULVERI kehoitetaan ohjeissa sekoittamaan kylmään veteen, mutta paremmin se näyttää liukenevan, jos ensin sekoitetaan se tilkkaseen lämmintä vettä ja kylmällä vasta jatketaan.

SÄHKÖMIEHILLÄ on leveää mustan teipin tapaista nauhaa, jossa on toisella puolella liima, ja se tarttuu kuin synti (kuulemma). Tätä mustaa nauhaa saa ostaa sähköliikkeestä ja sillä voi hätätilassa vaikka paikata muovisaapasta. Joskus on paikattu revennyt rinkkakin sillä ja ryynit ovat pysyneet sisällä.

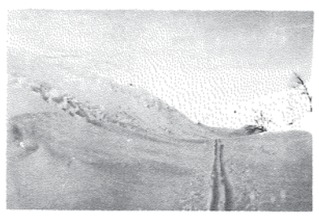
Tuntureille osamatka mukavasti junalla

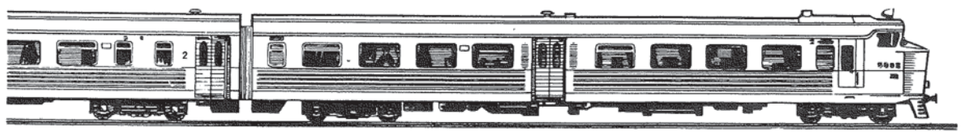
Uusilla suomalaisilla matkustajavaunuilla, makuuvaunuilla, retkeilyvaunuilla - nopeasti, mukavasti, taloudellisesti tunturien tuntumaan. - Edullisista seuruelipuista ja ryhmäalennuksista tarkat tiedot asemilta ja matkatoimistoista.

VALTIONRAUTATIET

O i k a i s u liite

Painatuksen jälkeen on havaittu lehdessä julkaistussa s u s i l u e t t e l o s s a olevan pari valitettavaa virhettä, jotka täten oikaistaan.
Sivulla n:o 8 tunturisusiluetteloon tehdään seuraava lisäys:

- - -

N:o	482/30/1965	S u h o n e n , Matti	Niittykumpu
"	483/31/1965	T a r p o n e n , Asko	Turku
"	484/32/1965	T a s k i n e n , Jaakko	Kuusankoski
"	485/33/1965	T a u r e´n , Harri	Turku
"	486/34/1965	T i i l i k a i n e n , Esko	Lahti
"	487/35/1965	T o i v o n e n , Annikki	Vanha-Ulvila
"	488/36/1965	T o u k o n e n , Eeva	Valkeakoski
"	489/37/1965	T u r u n e n , Antero	Myllykoski
"	490/38/1965	U u s i t a l o , Eila	Helsinki
"	491/39/1965	W ä ä n ä n e n , Aarno	Helsinki

- - -

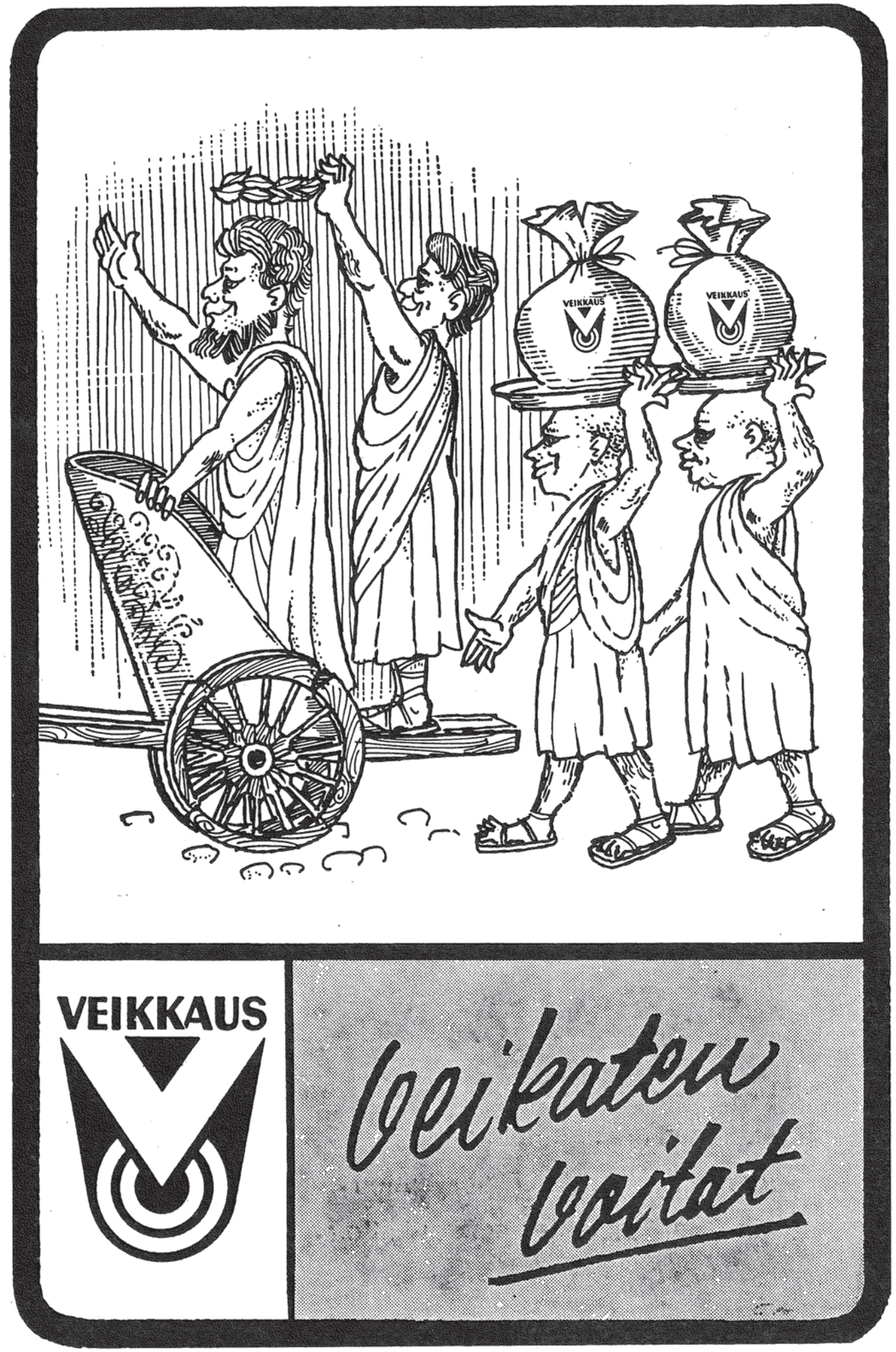
Sivulla n:o 9 tunturisusiluettelo kasvaa yhdellä nimellä -

N:o 570/79/1966 N y m a n , Eino Nikkilä

- - -

Sivulla n:o 5 johtokunnan esittelyssä on mukana
P i r k k o Päivärinta

- - -

ROTAPAINO OY HELSINKI 1966